

AISAPARIN KEHITTÄMISOHJELMA 2007 – 2013

”AISAPARIN ALUE – AJASSAAN ELÄVÄ, ELINVOIMAINEN JA KILPAILUKYKYINEN”

AISAPARI

SISÄLTÖ

ESIPUHE	5
---------------	---

Osa 1: AISAPARIN ALUE, TOIMINTA JA KEHITTÄMISOHJELMAN LAATIMINEN

1 AISAPARIN ALUE, NYKYTILA JA TULEVAISUUS.....	6
---	----------

1.1 Aisaparin alue	
<i>Toiminta-alue</i>	
<i>Väestö</i>	
<i>Elinkeinorakenne ja arvonlisäys</i>	
<i>Työllisyystilanne</i>	
<i>Seutukuntien ohjelmatoimintaan ja yhteistyöhön liittyvät piirteet</i>	
1.2 Nelikenttäanalyysi	
1.2.1 Härmänmaan ja Järviseudun nykytila	
<i>Vahvuudet</i>	
<i>Heikkoudet</i>	
1.2.2 Härmänmaan ja Järviseudun tulevaisuus	
<i>Mahdollisuudet</i>	
<i>Uhat</i>	

2 AISAPARI – HÄRMÄNMAAN JA JÄRVISEUDUN KEHITTÄMISYHDISTYS 15

2.1 Aisapari	
2.2 Toiminta 2000–2006	
<i>Tiedotus ja aktivointi</i>	
<i>Hallinto ja henkilöstö</i>	
<i>Oma hanketoiminta</i>	
<i>Yhteistyö ja verkostot</i>	
<i>Hankerahoitus</i>	
2.3 Missä onnistuimme - mitä opimme?	

3 AISAPARIN KEHITTÄMISOHJELMAN VALMISTELUPROSESSI21

3.1 Työryhmän asettaminen ja toimintaryhmän hallituksen ohjelmatyö	
3.2 Tiedotus ja tiedonkeruu	
<i>Aisapari-lehti ja lehdistöiedotteet touko- ja kesäkuussa 2005</i>	
<i>Unelmien Kotikylä 2013 –kampanja</i>	
<i>Haastattelukierros</i>	
<i>Vastauslomake kotisivuille</i>	
<i>Seutukunnalliset keskustelutilaisuudet</i>	
3.3 Yhteistyötahot ohjelman valmistelussa	
3.3.1 Härmänmaan ja Järviseudun seutukunnat ja kunnat	
3.3.2 Etelä-Pohjanmaan toimintaryhmien yhteistyö	
3.3.3 Eteläpohjalaiset kylät ry	
3.3.4 Oppilaitokset	
3.3.5 Maakunnalliset ohjelmat	
3.4 Ohjelman kirjoitusvastuut	

Osa 2: KEHITTÄMISOHJELMAN VISIO, TEEMAT JA TOTEUTUS

4 AISAPARIN VISIO 2013	28
5 AISAPARIN TOIMINNAN PAINOPISTEET	29
5.1 Yrittäjyys ja elinkeinotoiminta	
5.2 Luonto ja kulttuuri	
6 KEHITTÄMISOHJELMAN TEEMAT	32
1) KILPAILUKYKYINEN JA TYÖLLISTÄVÄ YRITYSTOIMINTA	
2) VIIHTYISÄ, VETOVOIMAINEN JA HYVINVOIVA YMPÄRISTÖ	
3) ONNELLISET; OSALLISTUVAT IHMISET	
7 KEHITTÄMISOHJELMAN TOTEUTUS	38
7.1 Aisaparin rooli	
7.2 Kehittämistoiminnan aktivointi ja hankevalinta	
7.2.1 Teemakohtainen hankehaku	
7.2.2 Tiedotus ja aktivointi	
7.2.3 Hankkeiden valinta	
7.2.4 Hankkeiden seuranta ja arviointi	
7.3 Elinkeinotoiminnan tukeminen	
7.3.1 Elinkeinotoiminnan tukemisen yhteensovitus paikallisesti	
7.3.2 Elinkeinotoiminnan tukemisen yhteensovitus alueellisesti	
7.4 Yhteistyö	
7.5 Kansainvälisyyden edistäminen alueella	
7.6 Kehittämistoiminnan yhteensovitus muihin ohjelmiin	
7.7 Kestävä kehitys Aisaparin visiossa, teemoissa ja toteutuksessa	
7.8 Kehittämisohjelman tavoitteet, seuranta ja arviointi	
7.8.1 Laadulliset tavoitteet	
7.8.2 Määrälliset tavoitteet	
7.8.3 Kehittämisohjelman toteutumisen seuranta ja arviointi	
8 OHJELMAN TOTEUTTAMISEN VÄLINEET	49
8.1 Rahoitussuunnitelma	
8.2 Toimintaryhmän kyky hoitaa sille annettuja tehtäviä: hallinto, taloudellinen osaaminen ja käytännön toteutus	
9 YHTEYSTIEDOT	52

LIITTEET

1. Aisapari ry:n hallituksen jäsenet 2006 ja 2007 sekä heidän taustayhteisönsä
2. Aisapari ry:n säännöt
3. Johtosääntö
4. Yhteistyösopimus Etelä-Pohjanmaan toimintaryhmien kanssa
5. Raportti: Viestintä – välttämätön osa kehittämistyötä
6. Määrälliset tavoitteet Aisaparin kehittämissuunnitelmassa 2007-2013
7. Sosiaalinen tilinpäätös 2005
8. Sosiaalisen tilinpidon budjetti 2007-2013
9. Arvio Aisaparin kehittämissuunnitelman vuotuisesta rahoituksesta toimenpiteittäin
10. Kuntien sitoumukset Aisaparin kehittämissuunnitelman rahoitukseen
11. Sopimus yritystukien käsittelystä ja yhteensovituksista ohjelmakaudella 2007-2013
12. Yhteistyöasiakirja
13. Yrittäjyyden edistämisen yhteistyösopimus

ESIPUHE

Aisaparin ensimmäinen ohjelmakausi on jäämässä taakse ja tulevan kauden suunnitelmat kansissa. Aisaparin alueen paikallinen kehittämisohjelma 2007 – 2013 on yhden ja puolen vuoden tausta- ja kirjoitustyön tulos. Se on kuitenkin muutakin. Kehittämisohjelmassamme näkyy kulunut kausi kokemuksineen ja oppeineen: Olemme kuusi vuotta ja aikamoisen määrän paikallista kehittämisviisautta rikkaampia. Tältä pohjalta olemme kirjoittaneet ohjelman, joka pyrkii vastaamaan oman alueemme erityistarpeisiin.

Ensimmäisellä toimikaudellamme olemme hakeneet paikkaamme paikallisen kehittämisen kentässä uutena tulokkaana. Tässä vaiheessa voimme todeta, että olemme paikkamme löytäneet. Paikalliset toimijat osaavat kääntyä puoleemme tarpeen tullen, kunnat ovat ottaneet Aisaparin vastaan varteenotettavana kumppanina ja asemamme ruohonjuuritason kehittäjänä tunnustetaan. Verkosto on nyt rakennettu – tästä on hyvä jatkaa!

Paikallinen kehittämisohjelmamme kaudelle 2007 – 2013 kantaa nimeä ”Aisaparin alue – ajasaan elävä, elinvoimainen ja kilpailukykyinen”. Tämä on samalla Aisaparin visio. Toteuttaessamme ohjelmaamme ja pyrkiessämme visioomme tulemme kohtaamaan sekä mahdollisuuksia että haasteita. Mahdollisuudet käytämme alueemme hyväksi ja haasteet kohtaamme urheasti. Matkasta tulee mielenkiintoinen.

Tärkeintä matkaseuraa ovat alueemme huomiseen luottavat, idearikkaat ihmiset, jotka eivät pelkää ryhtyä toteuttamaan ajatuksiaan kotiseutunsa kehittämiseksi. Onneksemme heitä löytyy, ja voimme luottaa heidän ottavan tämän uuden ohjelmamme vastaan toimeliaasti, kuten edellisenkin. Kiitos heille!

Matka voi alkaa.

Härmänmaalla ja Järviseudulla, syyskuun 27. päivänä vuonna 2006

Arto Valkama
puheenjohtaja, Aisapari ry:n hallitus

Mervi Niemi-Huhdanpää
toiminnanjohtaja, Aisapari ry

Henna Toppari
tiedottaja, Aisapari ry

Osa 1: AISAPARIN ALUE, TOIMINTA JA KEHITTÄMISOHJELMAN LAATIMINEN

1 AISAPARIN ALUE, NYKYTILA JA TULEVAISUUS

1.1 Aisaparin alue 2006

Toiminta-alue

Aisapari – Härmänmaan ja Järvisseudun kehittämissyhdystys ry:n toiminta-alue muodostuu niemensä mukaisesti Härmänmaan ja Järvisseudun seutukuntien kunnista. Seutukunnat sijaitsevat Länsi-Suomen läänissä, Etelä-Pohjanmaan pohjoisosassa, muodostaen maantieteellisesti ja kehittämistoiminnan kannalta yhtenäisen kokonaisuuden. Härmänmaan seutukuntaan kuuluvat tällä hetkellä Kauhavan ja Lapuan kaupungit sekä Alahärmän ja Ylihärmän kunnat. Järvisseudun seutukunta koostuu Alajärven kaupungista sekä Evijärven, Korttesjärven, Lappajärven ja Vimpelin kunnista.

On todennäköistä, että ohjelmakauden 2007-2013 aikana alueella tulee tapahtumaan kuntaliitoksia. Vuoden 2005 aikana esillä oli mm. Alahärmän, Kauhavan ja Korttesjärven kuntien mahdollinen yhdistyminen, jossa tehdyn selvityksen perusteella päädyttiin toistaiseksi vain lisäämään kuntien välistä yhteistyötä. Lapuan siirtyminen Härmänmaan seutukunnasta Seinäjoen seutuun on myös mahdollinen ajankohtainen muutos alueellamme. Esillä olleet kuntaliitosuunnitelmat ja muutokset seutukuntajaossa eivät kuitenkaan vaikuta Aisaparin toiminta-alueeseen.

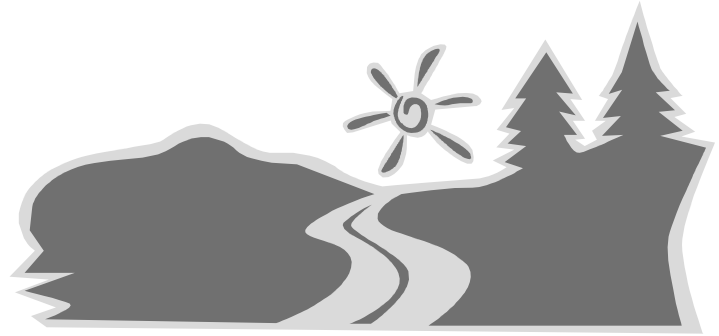

Kuva 1. Etelä-Pohjanmaan kartta. Aisapari ry:n toiminta-alueeseen kuuluvat nykyiset Härmänmaan ja Järvisseudun seutukunnat, jotka sijaitsevat Etelä-Pohjanmaan maakunnassa.

Vuoden 2005 lopussa seutukuntien yhteenlaskettu väkiluku oli 51.309 henkilöä. Kunnittain se jakaantui seuraavasti:

Alahärmä	4 817
Alajärvi	8 980
Evijärvi	2 916
Kauhava	8 025
Kortesjärvi	2 385
Lappajärvi	3 670
Lapua	14 081
Vimpeli	3 414
Ylihärmä	3 021

Yhteensä 51 309

Maisemaltaan Aisaparin alueen seutukunnat täydentävät toisiaan. Härmänmaa on eteläpohjalaista lakeutta, jota halkoo Lapuanjoki sivuhaaroineen. Isoja peltoaukeita pilkkovat pienet metsäsaarekkeet ja nevat. Järviseudulla on nimensä mukaisesti vesistöjä, lähes 10 % pinta-alasta. Näistä virkistysarvoltaan merkittävin on Etelä-Pohjanmaan suurin järvi, Lappajärvi. Maisema on mäkisempää ja metsäisempää kuin Härmänmaalla. Vaikka etäisyys alueen laidalta toiselle jää enimmilläänkin alle sadan kilometrin, seutukuntien läpi ajamalla saa poikkileikkauksen lähes koko Suomen maisemasta.

Liikenteellisesti Härmänmaa on Järviseutua jonkin verran paremmassa asemassa. Härmänmaata halkovat valtatie 16 (Sininen tie) ja 19, kantatiet 63 ja 66 sekä Helsingin ja Oulun välinen päärata. Kauhavalla sijaitsee myös lentokenttä, joka tosin on lähes yksinomaan puolustusvoimien käytössä. Järviseutu on pelkän maantieliikenteen varassa: seutukunnan läpäisevät Sinisen tien lisäksi kantatiet 63 ja 68. Alajärven Menkijärvellä on harrastus- ja sotilaskäytössä oleva lentokenttä. Koko alueen päätiet ovat kohtuullisen hyvässä kunnossa, mutta paikallistiet ovat rapautuneet viime vuosina.

Seutukunnassa on arvokkaita kulttuurimaisemakokonaisuuksia, kuten Lapuan-Kauhavan Ala-joen peltolakeudet ja Lappajärven ranta-alueet. Ympäristön tila on keskimääräistä tasoa, joskin jokien ja järvien rehevöitymiseen on jouduttu viime vuosina kiinnittämään yhä suurempaa huomioita. Merkittävimpiä ympäristöongelmia vesistöjen hajakuormituksen ohella ovat maaseudun kulttuurimaisemien rappeutuminen ja pohjavesien pilaantuminen.

Kummallekin seutukunnalle on tyypillistä vahva yrittäjäyys. Se näkyy paitsi pieninä yrityksinä (metallipajat, mattokutomot, turkistarhat, erikoistuneet maatilat) myös mittavaa vientitoimintaa harjoittavina suurina laitoksina mm. metalli-, puu-, mattoteollisuuden aloilla. Esimerkkejä onnistumisista riittää kyllä, haasteena on kehittä pk-yritysten yhteistyötä tuotekehityksessä, tuotannollisessa toiminnassa ja markkinoinnissa.

Kulttuuritoiminta on vilkasta kaikissa alueen kunnissa. Esimerkiksi Härmät ovat tunnettuja häjyistään, Isoo-Antista ja Rannanjärvestä. Järviseutu yhdistetään Alvar Aaltoon, jääkäriin, tervareittiin ja museoihin. Pesäpallo ja paini ovat kummankin seutukunnan vahvoja urheilulajeja. Harrastajateatteritoiminta on monessa kunnassa erityisen voimakasta. Kulttuurilla on tärkeä merkitys identiteetin luojana ja ylläpitäjänä. Aisaparin alueella kohtaavat itäinen ja läntinen murre ja kulttuuriperinne, mikä antaa virikkeellisen pohjan lisääntyvälle vuorovaikutukselle ja yhteiselle kehittämistyölle.

Väestö

Muuttoliikkeen ja luonnollisen väestökehityksen vaikutuksesta väestön määrä alueella on laskenut koko viime vuosikymmenen ajan. Vuodesta 1995 vuoden 2004 loppuun saakka on alueen väkiluku pienentynyt yhteensä lähes neljällä tuhannella hengellä. Sama kehitys näyttää ennusteiden valossa jatkuvan. Etelä-Pohjanmaalla juuri hyväksytyn maakuntasuunnitelman mukaan tavoitteena on kuitenkin vakiinnuttaa alueen väestömäärä 200.000 asukkaan omavaraiskehityksen tasolle.

Alla olevissa tilastokeskuksen ennusteissa on otettu huomioon syntyvyyden, kuolleisuuden ja muuttoliikkeen vaikutukset asukasmääriin.

HÄRMÄNMAAN JA JÄRVISEUDUN ASUKASMÄÄRÄT

Asukasmäärä	v. 1995	55.435 asukasta
Asukasmäärä	v. 2005	51.309 asukasta
Asukasmäärä, arvio	v. 2020	47.024 asukasta
Asukasmäärä, arvio	v. 2040	43.499 asukasta

Seutukunnittain Härmänmaalla asukkaita on tällä hetkellä noin 30.000 henkeä ja Järvisseudulla noin 21.600 asukasta. Härmänmaalla asukasluvun on ennustettu vähenevän vuoteen 2040 mennessä noin 2.700 asukkaalla, kun puolestaan Järvisseudulla ennustetaan asukasluvun olevan noin 16.200 asukasta. Prosentteina Härmänmaan vähennys olisi siis noin 10 %, mutta Järvisseudun yli 20 %. Aisaparin alueella on joitakin hyvin alkutuotantovaltaisia kuntia, joissa väestö tulee ennusteiden mukaan vähenemään huolestuttavan nopeasti.

Ennusteet eivät siis näytä kaikilta osin valoisilta, väestö vähenee ja samalla väestörakenne vintoutuu eläkeläisten osuuden kasvaessa. Tämä heijastuu huoltosuhteeseen, joka jo nykyisellään on erittäin ongelmallinen. Vuonna 2040 maakunnassa arvioidaan olevan 84 huollettavaa sataa työikäistä kohti. Vanhushuolto-suhteen ennustetaan lähes kaksinkertaistuvan vuoteen 2040 mennessä sekä Etelä-Pohjanmaalla että koko maassa, mitä se käytännössä sitten tarkoittaakaan Härmänmaalla ja Järvisseudulla, joissa ikärakenteessa jo tällä hetkellä on vanhusten osuus keskimääräistä tasoa suurempi.

Koulutustaso on Härmänmaalla lähes samaa luokkaa, kuin Etelä-Pohjanmaalla keskimäärin, mutta Järvisseudulla koulutustaso on huomattavasti alhaisempi. Tutkinnon suorittaneita 15 vuotta täyttäneistä on Härmänmaalla 56,8 % ja Järvisseudulla vain 52,7 %, Etelä-Pohjanmaalla vastaava luku on 57,4 % ja koko maassa 61,9 %. Härmänmaalla ei perusasteen jälkeisiä tutkintoja ole 43,2 % 15 vuotta täyttäneestä väestöstä, Järvisseudulla vastaava luku on 47,3 %, kun koko maassa se on 38,1 %.

Väestön koulutustasomittaimella, joka osoittaa alueen 20 vuotta täyttäneen väestön suorittamien tutkintojen keskiarvon suhteutettuna asukaslukuun, mitattu VKTM-indeksi vaihtelee Aisaparin alueella kunnittain 205 – 257. Järvisseudulla keskiarvo on 223 ja Härmänmaalla vastaavasti 243. Koko Etelä-Pohjanmaan keskiarvo on 249.

Elinkeinorakenne ja arvonlisäys

Aisaparin toiminta-alueelle on leimallista alkutuotannon ja jalostuselinkeinojen painottuminen. Järvisseudulla noin viidennes työpaikoista on alkutuotannossa. Alueen työllinen työvoima jakautuu elinkeinoittain seuraavasti:

	HÄRMÄNMAA	JÄRVISEUTU	E-P
Alkutuotanto	12,8	20,1	10,9
Jalostus	35,3	27	28
Palvelut	49,3	49,8	58,5
Muu	2,6	3,1	2,6

Alkutuotannon osuus on varsin vahva. Se kattaa Järvisseudulla viidenneksen työpaikoista, myös Härmänmaalla osuus on suurempi kuin Etelä-Pohjanmaalla keskimäärin. Alueelta löytyy sekä kotieläintuotantoa että viljanviljelytiloja. Seutukunnissa on myös merkittäviä tuotantokeskittymiä muun muassa turkistarhauksessa, perunanviljelyssä ja erikoiskasvien tuotannossa. Alkutuotannon vähenevien työpaikkojen korvaaminen muulla elinkeinotoiminnalla on suuri haaste kehittämistyössä. Toisaalta vahva elintarvikeketju, jonka piirissä on lähes kolmannes alueen työpaikoista, on mahdollisuus, jonka varaan voidaan rakentaa uusiakin toimintoja.

Jalostuksen osuus Härmänmaalla on 35,3 %, mikä on jokin verran korkeampi kuin Etelä-Pohjanmaalla keskimäärin, myös Järvisseudulla sen osuus on muun Etelä-Pohjanmaan tasolla. Härmänmaalle on tunnusomaista hyvin kehittynyt metalliteollisuus, Järvisseudun alueella on sekä puu- että metalliteollisuutta. Varsinkin suurista ja suurehkoista yrityksistä moni harjoittaa voimakasta vientiä. Lähes joka kymmenes työpaikka on rakentamisen toimialalla. Osaamisen, tuotekehitykseen ja yhteistyöhön panostamalla myös pk-yritykset kykenevät laajentamaan markkinoitaan, parantamaan kannattavuuttaan ja työllistämään uusia ihmisiä.

Palvelut ovat suurin työllistäjä alueella, kuten muuallakin maassa. Palveluiden suhteellinen osuus on lähes 50 %, joka on kuitenkin selvästi maakunnan keskiarvon alapuolelle. Yksityinen palvelusektori on vielä melko kehittymätön, mutta varsinkin matkailuelinkeinossa ja sosiaalialalla on paljon hyödyntämättömiä mahdollisuuksia.

Arvonlisäys asukasta kohden on Järvisseudulla alhaisempi kuin Härmänmaalla. Härmänmaalla arvonlisäys oli 499 milj. euroa, joka on 15 % koko Etelä-Pohjanmaan arvonlisäyksestä, Järvisseudulla arvonlisäys oli Etelä-Pohjanmaan seutukunnista pienin 324 milj. euroa eli noin 10 %. Niin Härmänmaalla kuin Järvisseudullakin on asukasta kohti laskettu arvonlisäys (€/asukas) on hieman alle Etelä-Pohjanmaan keskiarvon.

Työllisyystilanne

Työttömyysaste vaihtelee kunnittain melko paljon. Pienin työttömyysprosentti alueen kunnista on Ylihärmässä ja suurin Alajärvellä. Keskimääräinen työttömyysprosentti on Härmänmaalla 1,5 prosenttiyksikköä pienempi kuin Järvisseudulla.

KUNTAKOHTAISET TYÖTTÖMYYSASTEET ELOKUUN 2006 LOPUSSA**HÄRMÄNMAA:**

Alahärmä	4,6
Kauhava	5,1
Lapua	5,9
Ylihärmä	4,8
Härmänmaa	5,4

JÄRVISEUTU:

Alajärvi	7,6
Evijärvi	6,0
Kortesjärvi	5,8
Lappajärvi	5,7
Vimpeli	8,3
Järviseu	6,9

Koko alueen keskiarvo on 6,0 % ja koko Etelä-Pohjanmaalla vastaava luku on 7,3 %.

Naisten osuus työttömistä on Härmänmaalla ja Järviseuille varsin suuri, vaikka yleinen työttömyys onkin parantunut. Naisten %-osuus työttömistä on alueen kunnissa 49 – 63 %, ja keskiarvo 58,4 % on sekin muutaman prosentin korkeampi kuin Etelä-Pohjanmaalla keskimäärin. Nuorten (alle 25-vuotiaiden) keskimääräinen työttömyysprosentti on 11,8 %, kun se koko Etelä-Pohjanmaalla on noin 13,7 %. Yli 50-vuotiaiden osuus työttömistä on vastaavasti koko Etelä-Pohjanmaan keskiarvoa 37,5 % korkeampi, Härmänmaalla luku on 39,5 % ja Järviseuilla jopa 43,4 %.

Seutukuntien ohjelmatoimintaan ja yhteistyöhön liittyvät piirteet

Härmänmaalla ja Järviseuilla on sekä yhdistäviä että erottavia tekijöitä maaseutua kehittävien ohjelmien määritelmillä tarkasteltuna. Maantieteellisesti alue on hyvin yhtenäinen, mikä edesauttaa kanssakäymistä ihmisten ja eri organisaatioiden välillä. Kaikki yhdeksän alueen kuntaa kuuluvat ydinmaaseutuun. Kaudella 2000 – 2006 Järviseu on luokiteltu tavoite 2 -alueeksi ja Härmänmaa siirtymävaihealueeksi.

Asukkaiden välistä yhteistyötä on alueella tehty jo pitkään, sillä monet yhteisöt ja harrastukset kytkevät ihmisiä yhteen kuntarajoista riippumatta. Myös kuntien välistä yhteistoimintaa on harjoitettu eri kokoonpanoilla. Yhteistyö toimii seudullisessa päätöksenteossa, Järviseuilla yhteistyöeliminä ovat Järviseu-tuneuvosto ja sen alainen aluekehitysjaosto sekä lisäksi mm. kulttuuri-sivistystoimen ja sosiaalitoimen aloilla toimivat seutukunnalliset teemaryhmät. Järviseuun kunnilla on käytössä yhteinen valokuituverkko, jonka avulla tehdään tietoteknistä yhteistyötä. Yhteistyötä on tarkoitus laajentaa mm. terveyskeskus-, talous- ja henkilöstöhallinnon ohjelmistoihin.

Härmänmaalla toimivat seutukunnalliset ohjaus- ja johtoryhmät ja selvityksiä seutukunnallisen yhteistyön tiivistämiseksi ollaan tekemässä. Lokakuussa 2006 aloittaa toimintansa viiden kunnan (Kauhava, Alahärmä, Evijärvi, Kortesjärvi, Lappajärvi) uusi kansanterveystyön kuntayhtymä ja kunnat tekevät yhteisen palvelutuotannon järjestämissuunnitelman. Härmänmaalla kolmen kunnan yhteinen yrityspalvelupiste on aloittanut toimintansa elokuussa 2006 ja Järviseuilla vastaava toiminta alkaa syksyn aikana. Muita mahdollisia yhteistyömuotoja voisivat

olla mm. yhteinen taloushallintojärjestelmä ja kansalais- ja musiikkiopistojen toiminta seutukunnallisesti. Aisapari on osaltaan valmis edesauttamaan kahden seutukunnan välisen yhteistyön kehittymistä.

Molemmille alueen seutukunnille on ominaista vahva omatoimisuus ja yrittämisen perinne. Elinolosuhteiden heikentyessä on lähdetty omin voimin hakemaan parannusta asioihin, mistä ovat esimerkkeinä suuri siirtolaisuus ja monet maakunnasta nousseet kansanliikkeet – ohjat on otettu omiin käsiin. Suurimmat seutukuntien väliset erot ovat murteessa ja maisemassa: sijainti itä – ja länsimurteiden rajalla heijastuu paitsi kielellisinä poikkeamina myös erilaisina toimintatapoina. Härmänmaalle tyypillinen ”ittellisyys” ei ole Järviseudulla yhteistyön hidasteena. Tämä ”itäisen ja läntisen” kulttuurin vuorovaikutus luo pohjaa uusien ja innovatiivisten ratkaisujen syntymiselle. Kummallakin seutukunnalla on toiselle jotakin annettavaa.

1.2 Nelikenttäanalyysi – Härmänmaan ja Järviseudun seutukunnat

Aisaparin alueen nelikenttäanalyysiin on koottu olemassa olevat vahvuudet ja heikkoudet sekä tulevaisuuden mahdollisuudet ja uhat. Vahvuuksia vahvistetaan ja hyödynnetään jatkossakin. Heikkouksia pyritään korjaamaan ja parantamaan. Kaikkia heikkouksia ei voida poistaa, mutta niiden vaikutuksia voidaan lieventää kohdistamalla kehittämistoimia oikeisiin asioihin. Tulevaisuuden mahdollisuuksina nähdyt asiat ovat niitä, joihin kehittämisen voimavaroja erityisesti keskitetään. Myös uhkien torjunnassa ollaan hyvissä asemissa, kun mahdollisuudet hyödynnetään täysimittaisesti.

NYKYTILA

TULEVAISUUS

NYKYTILA	TULEVAISUUS
<p>Vahvuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yrittäjyys ja yrittäjähenkisyys • Yritteliäs ja osaava alkutuotanto • Viihtyisä maaseutumainen asuinympäristö • Vahva eteläpohjalainen identiteetti ja kulttuuri • Olemassa oleva teollisuus • Olemassa olevat palvelut • Olemassa olevat matkailukohteet sekä pienemmät matkailupalveluiden tarjoajat • Erikoistuneet toisen asteen oppilaitokset • Maantieliikenneyhteydet; kohtuulliset etäisyydet kasvukeskuksiin (Seinäjoki, Pietarsaari, Kokkola, Vaasa) • Kärkiyritysten vientiosaaminen • Turvallinen ja puhdas elinympäristö • Elinvoimainen järjestötoiminta • Aktiivinen kylätoiminta 	<p>Mahdollisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Maisema, luonto ja vesistöt • Alkutuotannon monipuolistuminen ja erikoistuminen • Maatalousyrittäjien sivuelinkeinot • Olemassa olevan metalli- ja puuteollisuuden kehittäminen • Yritysten verkostoituminen, yhteistyö ja kansainvälistyminen • Alueen kuntien ja seutukuntien tiivis yhteistyö • Matkailuelinkeinon kehittäminen • Alueen vetovoimatekijöiden hyödyntäminen • Tietoyhteiskunnan vahvistaminen • Etätyön lisääntyminen • Pendelöinti; työssäkäyntialue laajenee • Omaehtoinen kehittämistoiminta • Kulttuurin tuotteistaminen ja markkinointi • Alueelle muuttava väestö voimavarana; esim. lapsiperheet, eläkeläiset • Nuorten sitoutuminen kotiseutunsa kehittämiseen • Yhteiskunnan muutokset: turvallisen ja puhtaan elinympäristön arvostuksen nousu

Heikkoudet	Uhat
<ul style="list-style-type: none"> • Nuorten ja naisten heikko työllistyminen • Alhainen koulutustaso • Asukasmäärän aleneminen • Elinkeinorakenteen yksipuolisuus • Yritysosaamisen puute pienyrityksissä • Ylemmän asteen koulutuspaikkojen vähyys • Teknologisen kilpailukyvyyn puute • Tuotekehitysoasaamisen vähäisyys • Vanhakantaisuus • Pitkät etäisyydet, hajanainen asutus • Nuorten yleinen viihtymättömyys • Näköalattomuus 	<ul style="list-style-type: none"> • Asukasmäärän aleneminen edelleen • Nuorten poismuutto • Väestörakenteen vinoutuminen • Palveluiden heikentyminen • Valtiontalouden ja kuntatalouden leikkausten jatkuminen • Alkutuotannon epävarmuus ja kannattavuuden heikkeneminen • Teollisuuden työvoimapula • Olemassa olevan koulutuskapasiteetin vähentyminen • Ympäristön tilan huononeminen

1.2.1 Härmänmaan ja Järviseudun nykytila

Vahvuudet

Toiminta-alueemme vahvuudet rakentuvat aktiivisten, työtä pelkäämättömien ihmisten varaan. Alueen seutukunnille tyypillinen yrittäjyys on edesauttanut voimakkaan alkutuotannon ja monipuolisen teollisuuden syntymisessä. Talkooperinne eli ”kökkiminen” ja vähintäänkin riittävä määrä naapurikateutta ovat vieneet kehitystä eteenpäin.

Vireää järjestötoimintaa, kyläyhdistykset, urheilu- ja liikuntaseurat, harrastajanäyttelijät, MLL, 4H, yrittäjien ja yrittäjänaiesten järjestöt jne. ovat merkittävä voima ja alueemme elävöittäjä. Ne tuovat aktiiviset toimijat yhteen, toteuttavat alueellemme suurta lisäarvoa tuovia projekteja ja ovat tärkeässä osassa harrastusmahdollisuuksien ylläpitäjinä.

Kulttuuriperinteenme yhtyy terveeseen omanarvontuntoon, eteläpohjalaiseen identiteettiin. Peruskoulutusmahdollisuudet toisen asteen oppilaitoksiin asti ovat hyvät. Lisäksi yhteydet ulkomailmaan niin henkisesti kuin tavaravirtoinakin ovat vahvistuneet jatkuvasti. Tälle perustalle on tukeva rakentaa tulevaisuutta.

Toiminta-alueemme merkittävä vahvuus on myös omaleimainen, turvallinen, puhdas ja luonnonläheinen maaseutu-ympäristö. Tämä on vahvuus erityisesti mahdollisten alueelle muuttajien näkökulmasta. Uusia asukkaita ei houkuttele alueellemme vilkas iltaelämä tai loistavat ostosmahdollisuudet, vaan nimenomaan luonnon rauha, maalaismaisema, turvallinen kasvuympäristö lapsille ja kiireetön elämänmeno.

Heikkoudet

Alueemme heikkoudet kytkeytyvät mainitun tärkeimmän vahvuuden eli väestöpohjan rapautumiseen. Suuri osa alueen nuorista lähtee muualle opiskelemaan. Halukkaita paluumuuttajia olisi, jos vain koulutusta vastaavaa työtä löytyisi - mieluiten perheen molemmille vanhemmille. Alkutuotannon tulevaisuuden epävarmuus ja kannattavuuden heikkeneminen heikentävät uskoa oman alueen tulevaisuuteen ja ”isältä pojalle” –ajatteluun.

Vahva sidonnaisuus menneeseen saattaa vaikeuttaa uusien ajatusmallien ja toimintatapojen omaksumista. Yrityskentällä kehittymisen esteenä on monesti resurssien puute. Suuri osa alueen yrityskannasta on pieniä, omistajavetoisia perheyriityksiä. Niissä resurssit ovat sitoutuneina tuotantotoimintaan, eikä esim. tuotekehitykseen ole voimavaroja. Osaamisen ja kilpailukyvyyn

parantamiseen eri aloilla tarvitaan paitsi koulutusta myös käytössä olevien toimintamuotojen tuuletusta.

Heikkoutena toiminta-alueellamme voidaan nähdä myös pitkät etäisyydet ja verrattain hajanainen asutus: taajama-alueiden ulkopuolinen asutus voi olla hyvinkin syrjässä kuntakeskusten palveluista. Kyliltä palvelut ovat suurimmaksi osaksi kadonneet. Nämä asiat koetaan heikkouksina etenkin nuorten ja vanhusten haastatteluvastauksissa. Julkisten kulkuyhteyksien puute ja pitkä matka vaikeuttaa nuorten vapaa-ajan harrastustoimintaa ja muiden nuorten tapaamista, mikä ilmenee tekemisen puutteen valitteluna, yleisenä tyytymättömyytenä ja haluna ”päästä pois täältä”. Vanhuksille asuminen kaukana keskustajamasta on vaikeaa, kun palveluihin on pitkä matka.

1.2.2 Härmänmaan ja Järviseudun tulevaisuus

Mahdollisuudet

Alueemme tulevaisuuden mahdollisuudet pohjautuvat olemassa oleviin vahvuuksiimme, joita ovat yrittäjyys, yritteliäät ihmiset, puhdas luonto, kauniit maisemat, turvallinen elinympäristö ja hyvät liikenneyhteydet. Näitä jalostamalla ja hyödyntämällä kehitämme seutukuntiamme viisaasti.

Toimivat liikenne- ja tietoliikenneyhteydet voivat olla uhkien torjunnan tärkein työkalu. Hyvät fyysiset yhteydet ulkomaailmaan yhdistettynä kattavan laajakaistaverkon mahdollisuuksiin vähentävät alueen syrjäisyyden ja pitkien etäisyyksien haittoja. Etätöiden mahdollisuus voi poistaa osittain esim. paluumuuttajien työnsaantiongelman. Verkko-opiskelu tuo korkeakouluopinnotkin lähelle.

Luontoon ja maisemaan liittyviä mahdollisuuksia voidaan monelta osin hyödyntää huomattavasti nykyistä tehokkaammin. Ne ovat tärkeimpiä valttejamme alueemme mielikuvamarkkinoinnissa niin matkailijoiden kuin potentiaalisten uusien asukkaiden suuntaan.

Elinkeinoelämään ja yrittäjyyteen liittyvät mahdollisuudet ovat alueen tulevaisuuden kannalta ratkaisevassa asemassa. Yritysten ja samalla alueen kilpailukykyä voidaan nostaa verkostoitumisen, kansainvälistymisen ja jalostusasteen nostamisen avulla. Maatalousyritysten sivu-/liitännäiselinkeinot ovat alkutuotantoa harjoittavien tulevaisuuden mahdollisuus. Matkailualalla on alueellamme muutama kärkikohde ja paljon pieniä alan palveluita tarjoavia yrityksiä. Näiden palveluiden koordinoitu kehittäminen tarjoaa alueen matkailullisen vetovoiman lisäämisen mahdollisuuden.

Nuoret ovat alueen tulevaisuus täälläkin. Nuorten saaminen aktiivisesti mukaan kotiseutunsa kehittämiseen on ratkaisevan tärkeää. Nuorten tulisi kokea voivansa vaikuttaa, ja huomata, että itse toteuttamalla voi saada aikaan vaikka mitä. ”Yhteisvastuullisuus” on käsite, jonka haluamme nuortemme ottavan osaksi tapaansa ajatella.

Yhteiskunnan muutoksissa rauhallinen maalaiselämä vahvistaa asemaansa arvoasteikolla ja etäisyyksien tuomien haittojen merkitys vähenee edelleen tietoliikenneyhteyksien kehittymisen myötä. Myös eläkkeelle jäävät suuret ikäluokat pitävät sisällään mahdollisia uusiomaalaisia ja osa-aikamaalaisia, jotka saattavat saapua vilkastamaan maalaiselämäämme lähivuosina. Tulevaisuuden eläkeläiset eivät ole vain ikärakennetta vinouttava väestöryhmä, vaan todellinen mahdollisuus alueellemme: joukko aktiivisia toimijoita ja kuluttajia sekä tärkeä asiakasryhmä maa-seudun palveluntarjoajille. Oikeanlainen mielikuvamarkkinointi ja ympäristön, palveluiden ja infrastruktuurin kehittäminen ovat nyt tärkeitä.

Uhat

Uhkia, joita kehittämistoiminnallamme pyrimme estämään, ovat väestön ikärakenteen vinoutuminen, nuorten poismuutto, palveluiden katoaminen ja alkutuotannon kannattavuuden heikkeneminen. Nämä uhat lamauttaisivat toteutuessaan seutukuntien elinvoiman. Väestön voimakas väheneminen on tällä hetkellä nähtävä erityisenä uhkana Järvisseudun seutukunnassa. Etelä-Pohjanmaan yhdeksästä voimakkaan väestökadon kunnista neljä sijaitsee Järvisseudulla, ne ovat Korttesjärvi, Evijärvi, Vimpeli ja Lappajärvi. Mainitut kunnat ovat erityisen alkutuotantovaltaisia. Tämän uhan torjuminen on koko alueen etu, ja tulemme ottamaan sen huomioon esim. uutta yritystoimintaa ja matkailualaa tukemalla. Alueemme uhkien torjuntaan on olemassa hyvät aseet. Alueella on paljon selkeitä vahvuuksia ja loistavia tulevaisuuden mahdollisuuksia, joita jotkin yhteiskunnan signaalit ja kehitys tukevat.

2 AISAPARI – HÄRMÄNMAAN JA JÄRVISEUDUN KEHITTÄMISYHDISTYS RY

2.1 Aisapari

Kahden seutukunnan ja yhdeksän kunnan yhteinen toimintaryhmä, Aisapari – Härmänmaan ja Järviseudun kehittämissyhdistys ry, perustettiin Kauhavalla huhtikuussa 1999. Yhdistysrekisteriin Aisapari hyväksyttiin virallisesti saman vuoden syksyllä. Aisaparin jäseneksi voivat liittyä seutukuntien alueella toimivat kehittämistoiminnasta kiinnostuneet tahot: yksityiset ihmiset, yritykset ja yhteisöt.

Aisapari on avoin kaikille Härmänmaan ja Järviseudun asukkaille, yhteisöille, kunnille, oppilaitoksille, yrityksille ja muille mahdollisille organisaatioille, jotka ovat kiinnostuneita paikallisesta, omaehtoisesta kehittämistoiminnasta. Vuoden 2005 lopulla Aisaparin jäsenmäärä oli yhteensä 342. Jäsenistä 279 on henkilöjäseniä, 54 yhdistyksiä ja yrityksiä, myös kaikki alueen yhdeksän kuntaa ovat Aisaparin jäseniä. Tiedottamalla ja teemailtoja järjestämällä jäsenmäärää pyritään edelleen nostamaan.

Aisapari-nimi kertoo kahden seutukunnan välisestä yhteistoiminnasta, parivoimasta sekä omaehtoisen kehittämistoiminnan keskeisistä elementeistä: eteenpäin pyrkimisestä, tasapuolisesta yhteistyöstä ja alueen omista perinteistä kumpuavista vahvuuksista. Jokainen halukas mahtuu yhteisille kärryille mukaan!

Aisaparin hallituksessa on 12 jäsentä, joilla kullakin on henkilökohtainen varajäsen. Jäsenet ja varajäsenet edustavat toiminta-aluetta monipuolisesti, tarkasteltiinpa asiaa maantieteellisesti, toiminnallisesti, ikärakenteellisesti tai ammattijakauman näkökulmasta. Jokaisesta alueen kunnasta on vähintään yksi edustaja hallituksessa sekä varsinaisena että varajäsenenä. Kolmikanta-periaatteen toteutumisesta pyritään pitämään kiinni. Julkisen tahon edustus hallituksessa on vaihdellut, johtuen mm. vuoden 2004 kunnallisvaalien vaikutuksesta. Tilannetta korjataan julkisen tahon edustajien tullessa erovuoroon siten, että kolmikanta toteutuisi. Luettelo hallituksen jäsenistä ja heidän taustayhteisöistään liitteenä (*LIITE 1: Hallituksen jäsenet 2006 ja 2007, hallituksen jäsenten taustayhteisöt*).

Yhdistys noudattaa toiminnassaan yhdistyslainsäädäntöä. Vuosikokouksessa valitaan hallitus, jonka tehtävänä on huolehtia hallinnosta. Sekä yhdistyksen palkattu henkilökunta että hallituksen jäsenet aktivoivat ja rakentavat hanketoimintaa. Henkilökunta tiedottaa, neuvoa ja kehittää ideoita niiden esittäjien ja toimeenpanijoiden kanssa. Toimintaa ohjaavat yhdistyksen säännöt (*LIITE 2*) sekä Johtosääntö (*LIITE 3*), joka sisältää tarkempia ohjeita koskien toimintaa ja vastuunjako toimintaryhmässä.

Hanke-esitykset tulevat alueen aktiivisilta toimijoilta. Kaikki halukkaat voivat tehdä hankeesityksiä toimintaryhmälle. Hallitus käsittelee toimintaryhmälle tehdyt hankehakemukset, tekee niistä tarkoituksenmukaisuusharkinnan ja antaa lausunnon TE-keskukselle, joka tekee lopulliset päätökset. Toteutettavien hankkeiden tulee toteuttaa Aisaparin Kehittämisuunnitelmaa 2007–2013 liittyen valittuihin kehittämisen painopisteisiin. Aisaparin kautta voidaan ohjata hankeideoita myös muiden rahoituslähteiden piiriin.

Tarvittaessa hallitus asettaa työryhmiä ja käyttää asiantuntijoita apuna hankkeiden valmistelussa. Nämä työryhmät ja asiantuntijat raportoivat hallitukselle päätöksentekoa varten.

2.2 Toiminta 2000–2006

Tiedotus ja aktivointi

Koska Aisapari oli tämän ohjelmakauden alkaessa ns. uusi toimintaryhmä, oli Aisaparin panostettava ohjelmakauden alussa toimintaryhmätyössä tarvittavien taitojen hankkimiseen. Jo aloitettua yhteistoimintakuvioiden virittelyä ja asukkaiden aktivointia jatkettiin ja syvennettiin. Alkuvaiheessa tavoitteena oli saada alueen asukkaat huomaamaan, että omaehtoinen toiminta on mahdollisuus oman elämän ja elinympäristön kehittämiseen.

Tiedottamista tehtiin niin yleisötilaisuuksissa kuin paikallislehtienkin välityksellä. Aisaparin hallituksen jäsenille sekä alueen asukkaille järjestettiin koulutus kehittämistoiminnasta ja hanke-työskentelystä. Koulutustilaisuuksiin osallistui yhteensä 193 henkilöä. Koulutuksen sisältönä oli mm. Leader+ -ohjelma, toimintaohjeet ja lomakkeistot, aktivaattorin rooli kehittämistoiminnassa, maaseudun tietoverkot, projektityön ihanuus ja kurjuus, maatalouden sivuelinkeinojen sekä kulttuurihankkeiden rahoitusmahdollisuudet.

Aktiivinen ja avoin tiedottaminen on ollut yksi Aisaparin toiminnan peruspilareista. Tiedottamisen tavoitteena on ollut luoda myönteinen mielikuva ruohonjuuritason toimijoiden käytettävissä olevasta, helposti lähestyttävästä, toimintaryhmästä. Tiedottamista on tehty näkyen omalla alueella itsenäisenä paikallisena toimijana, ja maakunnallisesti ja valtakunnallisesti yhdistäen Etelä-Pohjanmaan neljän toimintaryhmän voimat.

Aisaparista on tehty materiaalia eri tarkoituksia varten. Aisapari on ollut myös erittäin näkyvästi esillä alueen viidessä paikallislehdessä, jotka ovat tehneet juttuja niin Aisaparista itsestään kun myös Aisaparin rahoittamista hankkeista. Aisapari on myös itse tehnyt kaksi omaa tiedotuslehteään. Ensimmäinen ilmestyi keväällä 2002 ja toinen keväällä 2005, molempien tavoitteena on ollut tiedottaa yhdistyksestä ja se toiminnasta, lisäksi jälkimmäinen oli tarkoitettu myös virittelemään alueen asukkaita uuden ohjelmakauden valmisteluun. Molemmat tiedotuslehdet on jaettu kaikkiin alueen talouksiin ja yrityksiin, kummankin lehden levikki on ollut noin 25.000 kpl.

Kehittämishajelmasta tehtyä tiivistelmää on jaettu alueen asukkaille ja erilaisille toimijoille. Yhdistyksellä on omat www-sivut, www.aisapari.net, joilla kerrotaan toimintaryhmätyöstä, toimintaryhmän ajankohtaisista asioista, rahoitetuista hankkeista. Sivuilta löytyvät myös hakulomakkeet ja maksamishakemuslomakkeet.

Aisapari on lähettänyt jäsenilleen jäsentiedotteen neljä (4) kertaa vuodessa. Vuoden 2005 aikana sama tiedote on lähetetty myös kuntien- ja kaupunkien luottamushenkilöille ja viranhaltijoille ja näin lisätty kuntapäätäjien tietoa Aisaparin tekemästä työstä alueella. Samoin tiedote on lähetetty vuonna 2005 myös Aisaparin kautta rahoitusta saaneiden hankkeiden edustajille ja näin pyritty sitouttamaan heitä Aisaparin toimintaan muutoinkin kuin rahoituksen saajina.

Hallinto ja henkilöstö

Aisaparin hallinto on vuosien 2001 – 2006 aikana hoidettu käytännössä kolmen henkilön voimin. Yhdistyksellä on ollut toiminnanjohtaja, joka on hoitanut ohjelman koordinoimista ja valvonnan sekä siihen liittyviä asioita, hankkeiden ohjausta ja yhteistyötä eri tahojen kanssa, avustanut hanketoiminnassa ja toiminut hallituksen esittelijänä. Hankeneuvoja on avustanut hankesuunnittelussa, rahoitushakemusten valmistelussa sekä käsittelyssä ja hanketoiminnassa, projektien ohjauksessa ja tiedottamisessa. Talouspäällikkö/kehittämissuunnittelija on vastannut kirjanpidosta, hoitanut maksuliikennettä sekä projektien dokumentointia. Lisäksi toimistolla on ollut omien hankkeiden hankevetäjiä sekä harjoittelijoita.

Ohjelmakauden päättyessä henkilöstöön kuuluu toiminnanjohtaja, joka vastaa myös kirjanpidosta ja muista talouspäällikön tehtävistä; hankeneuvoja, jonka vastuualueeseen kuuluvat myös kansainväliset yhteydet; tiedottaja/hankesihteeri; sekä HyväKylä –hankkeen vetäjä. Toimiston ylläpitoon liittyvät työt on jaettu näiden henkilöiden kesken.

Oma hanketoiminta

Oman hanketoiminnan lähtökohtana on ollut Aisaparin hallituksen selkeä ratkaisu siitä, että Aisapari on alueellinen kehittäjäorganisaatio, jonka tehtäviin kuuluu mahdollisimman vahvasti edistää toiminta-alueensa kehittymistä sekä käynnistää tarvittaessa myös omia toimenpiteitä niissä teemoissa, jotka vievät eteenpäin Leader+ -ohjelman toteuttamista alueella ja aktivoivat muita toimijoita käytännön toimenpiteisiin. Yhdistyksen oma hanketoiminta on rakentanut ja laajentanut toimintaryhmän roolia ja mahdollistanut sellaisten toimenpiteiden käynnistämisen, joihin ei luontevaa ulkopuolista toimijaa löydy.

Aisaparin omia hankkeita ovat olleet Etelä-Pohjanmaan toimintaryhmien tiedotus- ja verkostoitumishanke, Toimivat verkostot, Rural partners, Opinnäytepörssi, Deli Bothnia International, CCI Contact Center, Transnet, LagNet, Haloota, Helmi ja Kylätontti-hanke.

Opinnäytepörssi-hankkeen aikana toteutettiin 33 kpl Aisaparin kehittämissuunnitelmaa toteutettavaa selvitystä. Selvitykset saivat kokonaisbudjetiltaan olla enintään 3000 €. Opiskelijat ja yhteistyökumppanit ovat olleet tyytyväisiä hankkeen toimintamalliin ja toivovat jatkoa.

Suupohjan kehittämissuunnitelma ry:n kanssa Aisaparilla on käynnissä kaksi yhteistä hanketta. Deli Bothnia International, jonka tavoitteena on edistää alueiden elintarvikkeita jalostavien yritysten kansainvälistymistä. Aisapari toimii hankkeen hallinnoijana ja varsinaisena käytännön toteuttajana Järviseudun Ammatti-instituutti. Toisena yhteisenä hankkeena suupohjalaisten kanssa on CCI Contact Center, jolla edistetään opiskelija- ja asiantuntijavaihdon avulla alueiden kansainvälistymistä ja rakennetaan uusia kontakteja eri toimijoiden välille.

Transnet – hankkeessa on tehty yhteistyötä eri maiden toimintaryhmien kanssa. Yhteistyökumppaneita on ollut mm. Irlannista, Pohjois-Irlannista, Italiasta, Ranskasta ja Hollannista. Hankkeen tuloksena on syksyllä 2005 valmistunut kansainvälistymisen hyvien käytäntöjen opas, kansainvälisille markkinoille siirtymistä suunnitteleville pienyrityksille.

Syksyllä 2004 käynnistyi Lag Net – hanke, jossa on mukana viisi toimintaryhmää Schleswig-Holsteinista ja seitsemän toimintaryhmään entisen Vaasan läänin alueelta, Aisaparin lisäksi Liiveri ry, Kuudestaan ry, Suupohjan kehittämissuunnitelma ry, Yhyres ry, Pirityiset ry ja Studieförbundet i Österbotten rf. Hankkeessa on valmisteltu toimintaryhmien yhteistyötä ja sen aikana on etsitty yhteistyötahoja mm. yrityksiä, oppilaitoksia, järjestöjä, jotka olisivat tulevaisuudessa valmiita yhteisiin toimiin. Toiminta on ollut tuloksellista ja yhteistyö jatkuu.

Nuorten aktivoimiseen keskittynyt Haloota- hanke käynnistyi myös syksyllä 2004. Aktivoimisen lisäksi hankkeessa on etsitty Leader + - ohjelmaan sopivia kehittämissuunnitelmia, joita nuoret itse voisivat myös toteuttaa. Haloota – hankkeen jatkoksi on rahoitettu Helmi – hanke (Hohdoton Elämä Loistavaksi Mielettömällä Ideoilla), josta nuoret ovat voineet hankea rahoitusta omien ideoidensa toteuttamiseen.

Kylätontti – hankkeessa yhteistyöhön lähtivät kaksi alueen kylää Tiistenjoki, Lapualta ja Vasikka-aho, Evijärveltä ja hanketta hallinnoi Aisapari. Tarkoituksena on löytää kylistä selvittää rakentamiseen soveltuvien alueiden maanomistukset ja selvittää ovatko omistajat valmiita maanalueiden myyntiin. Myytävistä tonteista tehdään ”tonttitaulu”, josta halukkaat voivat käydä katsomassa kylissä olevia vapaita tontteja. Hanke toimii pilottina, jossa selvitetään, miten tällaista toimintamuotoa voitaisiin laajentaa Aisaparin alueen muihinkin kyliin.

Yhteistyö ja verkostot

Onnistunut kehittämistyö vaatii yhteistyötä moneen suuntaan. Omalla toiminta-alueella tärkeitä yhteistyökumppaneita ovat kunnat, muut kehittämisorganisaatiot ja oppilaitokset. Maakunnassa ja kansallisesti tehdään yhteistyötä muiden toimintaryhmien, työvoima- ja elinkeinokeskuksen ja maakunnan liiton kanssa. Rajojen ulkopuolelta löytyy Leader-ryhmiä, tai vastaavia, joiden kanssa Aisaparilla on yhteistyötä, seitsemässä eri maassa.

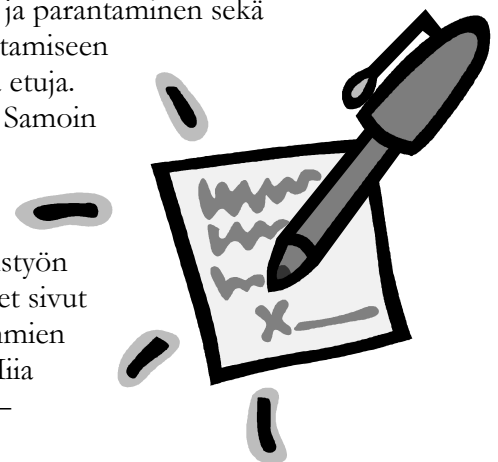
Aisaparin henkilökunta on jatkuvasti yhteydessä toiminta-alueensa elinkeinoasiamiehiin, järjestöihin, yrityksiin, muihin kuntien virkamiehiin sekä muihin alueen kehittämistoimintaan osallistuviin yksityisiin ja julkisiin organisaatioihin. Näiden tahojen verkostot pysyvät jatkuvasti tietoisina Aisaparin toiminnasta. Sekä Härmänmaan että Järviseudun Ammatti-instituutit ovat ottamassa vahvempaa roolia seudullisina hanketoimijoina. Aisaparin yhteistyöverkosto on rakentunut hyvin laajaksi ja tietoisuus Leader + -ohjelmasta on kattava.

Säännöllinen yhteydenpito ja neuvottelut mm. TE-keskuksen eri osastojen ja maakunnan liiton kanssa pitävät Aisaparin tiiviisti mukana myös maakuntatason suunnittelussa ja kehittämistoiminnassa. Aisapari tekee myös yhteistyötä maakunnallisten tema- ja klusteriohjelmien kanssa.

Edellistä ohjelmaa laadittaessa on ollut suunnitelmissa seudullisten osaamiskeskittymien perustaminen jokaiseen seutukuntaan. Tämän ohjelmakauden aikana tuo ei vielä ole toteutunut, mutta toimintaryhmätyön kannalta tuollaisten keskittymien muodostuminen olisi hyvä asia. Näin pysyisivät erilaiset hanketoimijat keskustelemaan aluetta koskevista yhteisistä asioista, välttäisiin päällekkäisiltä toiminnoilta ja hankevetäjät saisivat tukea toinen toisiltaan. Syksyn 2006 aikana molemmissa seutukunnissa aloittaa toimintansa seudullinen yrityspalvelupiste. Nämä edesauttavat osaltaan tällaisten osaamiskeskittymien syntymistä. Aisapari tulee tekemään yrityspalvelupisteiden kanssa tiivistä yhteistyötä.

Etelä-Pohjanmaan toimintaryhmät ovat tiiviissä kanssakäymisessä yhteisten hankkeitten kautta. Myös kokemuksia ja hyviä käytäntöjä vaihdetaan jatkuvasti. Toimintaryhmien edustajat tapaavat säännöllisesti ja sen lisäksi järjestetään ryhmien yhteisiä tapaamisia ja osallistutaan ryhmänä muiden toimijoiden järjestämiin maakunnallisiin tilaisuuksiin. Etelä-Pohjanmaalla toimintaryhmät ovat tiivistäneet yhteistä esiintymistään maakuntatasolla ja ryhmistä on yhteistyön avulla muodostunut merkittävä maakunnallinen kehittäjätaho.

Ehkä näkyvin osa Etelä-Pohjanmaan toimintaryhmien yhteistyössä on ollut yhteinen tiedotushanke, jonka tavoitteena on ollut tiedottamisen kehittäminen ja parantaminen sekä verkostoitumisen ja osaamisen kehittäminen. Ryhmien tiedottamiseen saatiin suunnitelmallisuutta ja yhteistyöllä saavutettiin selkeitä etuja. Kustannuksissa säästettiin, kun teetettiin yhteistä materiaalia. Samoin tietyissä tilanteissa yhteisesiintyminen on nostanut toimintaryhmätyön profiilia. Ryhmien toimihenkilöiden ja hallitusten verkostoituminen koettiin toimintaryhmätyötä rikastuttavana ja hyvänä tapana siirtää hyviä käytäntöjä. Yhteistyön tuloksena Etelä-Pohjanmaan toimintaryhmillä on mm. yhteiset sivut www.uhoo.fi, joissa kerrotaan Etelä-Pohjanmaan toimintaryhmien yhteisistä asioista. Ryhmien yhteisenä tiedottajana toiminut Miia Lenkkeri kirjoittaa viestintäyhteistyöstä raportissa ”Viestintä – välttämätön osa kehittämistyötä” (LIITE 5).

Yhteistyön jatkumisesta ja kehittämisestä edelleen ohjelmakaudella 2007-2013 on sovittu Etelä-Pohjanmaan toimintaryhmien yhteistyösopimuksella (LIITE 4).

Hankerahoitus

Rahoituspäätöksiä Aisapari on 30.6.2006 mennessä tehnyt yhteensä 169 kpl, joista 101 on ollut kehittämishanketta ja 68 yrityshanketta. Tärkeimpinä kriteereinä on rahoitusta myönnettäessä pidetty elinkeinollisuutta ja toimintaan rohkaisevaa vaikutusta, muita Leader-periaatteita unohtamatta.

Kehittämishankkeista nuoriin ja lapsiin on kohdistunut kahdeksan (8), kaksi hanketta on suoraan ollut ns. naishankkeita, toki suuressa osassa muistakin hankkeista naiset ovat olleet tärkeinä toimijoina ja toteuttajina. Lisäksi on toteutettu mm. kymmenen (10) erilaista esiselvityshanketta, jotka ovat olleet ja tulevat olemaan perustana selvitetyn asian, toimintamallin tms. kehittämiseksi jatkossa.

Alueiden ja kansainvälisen yhteistyön toimintalinjasta on rahoitettu seitsemän (7) hanketta, joista kolme (3) on kansainvälisiä hankkeita.

Yritystukihankkeissa ovat korostuneet aikaisemmin rahoitettujen kehittämishankkeiden myötä esiin nousseet yritysten kehittämis- ja investointitarpeet. Naisten perustamia yrityksiä rahoituksen saaneista on ollut kuusi (6). Toiminta-alueen molemmissa seutukunnissa on toteutettu pienyritysten tuotekehityshanketta, joista on saatu hyviä kokemuksia.

2.3 Missä onnistuimme - mitä opimme?

Aisaparille ohjelmakausi 2000 – 2006 on ollut ensimmäinen toimintakausi. Toimintamme on kauden aikana löytänyt paikkansa alueella ja se kautta on käynnistynyt lukuisia ja monipuolisia kehittämishankkeita, mutta painotuksemme mukaisesti myös yrityshankkeita. Erityisesti olemme kokeneet onnistuneemme pienten yritysten aktivoijana ja rahoittajana. Rahoitetut yrityshankkeet ovat liittyneet uusien yritysten käynnistämisinvestointeihin, toimivien yritysten uusien toimintamallien kehittämiseen tai tuotekehitykseen.

Elinkeinollisuutta ovat pitäneet onnistuneena painotuksena sekä Aisaparin hallituksen että alueemme kuntien edustajat. Työllisyyden parantamiseksi olemme tehneet osamme nimenomaan elinkeinon edistämisen kautta, mutta toki myös hanketoiminta on työllistänyt.

Esiselvitysten rahoittaminen on myös ollut positiivinen asia, jota on hyödynnetty matkailualalla, tuotekehityksessä, opiskelijoiden ja yritysten välisessä yhteistyössä opinnäytetöiden muodossa jne. Kun asia on ensin tutkittu perusteellisesti, on jotakin mille varsinainen toteutus voidaan rakentaa, periaatteena ”ensin tutkitaan ja sitten vasta hutkitaan”.

Hallitustyöskentelyyn osallistuneet ovat kokeneet positiivisena asiana sen, että hankehakemuksia käsiteltäessä on joutunut asioita ajattelemaan isomman alueen kuin oman kunnan kannalta, näin näkemys alueen kehittämisestä on laajentunut.

Enemmän hankevalinnassa ja –aktivoinnissa tulee jatkossa kiinnittää huomiota hankkeiden todelliseen pilottiluonteisuuteen ja pienten toimijoiden aktivoimiseen yleisten kehittämishankkeiden toteuttamisessa. Pilottiluonteisuuden näkökulma on vaikea, sillä todella sen vaatimukset täyttäviä hankkeita nousee kentältä melko vähän. Kehittämishankkeissa onnistunein osaluokka on ollut eri toimijoiden verkostoituminen. Siihen voitaisiin kuitenkin kiinnittää enemmänkin huomiota.

Eräitä ongelmia, jotka estävät monien pienten, innovatiivisten hankkeiden toteutumista, ovat omarahoituksen löytäminen hankkeen aloittamiseksi ja hankebyrokratia. Näihin ratkaisun voisivat tuoda eri alojen sateenvarjohankkeet. Hankkeen aloittamiseen tarvittavan rahoituksen voisi turvata alueen yrittäjien myötävaikutuksella perustettu ”riskirahasto”, joka auttaisi alkuun pienten toimijoiden hankkeita.

ONNISTUMISIA

- paikallislähtöisyys
- pienillä yrityksillä ja yhdistyksillä ollut matala kynnys hakea ja saada rahoitusta pieniin, mutta tärkeisiin kehittämishankkeisiin
- mahdollisuudet matalan tason kansainvälistymiseen
- hankkeet ovat työllistäneet ja luoneet työpaikkoja
- pienilläkin summilla saatu paljon aikaan
- hankkeiden avulla edistetty yritysten ja yhteisöjen verkostoitumista
- elinkeinollisuuden painotus ollut hyvä valinta, johon oltu monella taholla tyytyväisiä

KEHITTÄMISKOHTIA

- tiedottamista pitäisi edelleenkin kehittää, sillä Leader-rahoituksen mahdollisuudet ja toiminnan tulokset edelleen monille vieraita
- hankkeiden valmistelua tulee kehittää
- hankkeiden pilottiluontoisuuteen tulee kiinnittää nykyistäkin enemmän huomiota
- hankevalinnan suunnitelmallisuus ja ohjelman toteutumisen entistäkin parempi huomioiminen hankevalinnassa, ratkaisuna esimerkiksi teemakohtainen hankehaku, ks. luku 5.2.2
- hallitustyöskentelyn tehostaminen esim. hankkeita valmistelevien alakohtaisten työryhmien avulla
- nuoriin on kohdistettu toimenpiteitä aktivoimnin ja erilaisten kehittämishankkeiden muodossa, mutta heitä ei ole ”tavoitettu” suunnitelmien mukaisesti -> nuorille suunnattua tiedotusta ja aktivointia tulee kehittää

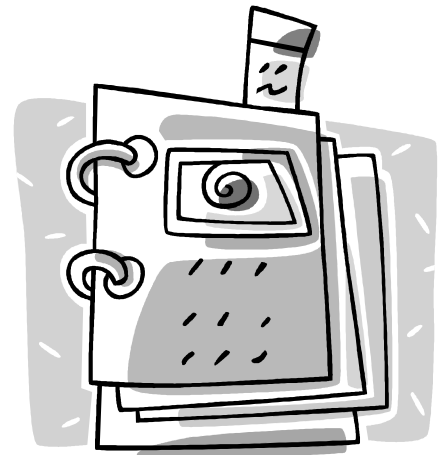
3 AISAPARIN KEHITTÄMISOHJELMAN VALMISTELUPROSESSI

3.1 Työryhmän asettaminen ja toimintaryhmän hallituksen ohjelmatyö

Aisapari ry:n hallitus asetti työryhmän suunnittelemaan uuden ohjelmakauden kehittämissuunnitelmaa kokouksessaan 18.1.2005. Työryhmään valittiin Osmo Autio, Ari Perälä, Leea Keto, Teuvo Sadeharju, Liisa Rinkineva, Johanna Paavola, Ilpo Kakko ja Mervi Niemi-Huhdanpää. Kesäkuusta alkaen työryhmässä on ollut mukana myös Aisapari ry:n tiedottaja Henna Toppari. Kokouksiin on osallistunut myös Aisaparin hankeneuvoja ja kansainvälisistä asioista vastaava Eeva Arpala (2006) sekä alueen nuorten edustajana Aisaparin nuorisohankkeen työntekijä Niina Ryyppö (2005).

Työryhmän tehtäviksi määriteltiin

- prosessin suunnittelu
- avaintehtävien määrittäminen
- toimeenpanomallin suunnittelu
- verkostoyhteistyö alueella, maakunnallisesti, kansallisesti
- yhteistyö hallituksen kanssa
- ohjelman kirjoittamisen organisointi ja toteutus

Työryhmä on kokoontunut vuonna 2005 16.6, 12.8, 20.9, 21.11, 25.11. ja 9.12. sekä vuonna 2006 16.3, 29.3, 25.4, 13.6, 31.8. ja 12.9. Kehittämissuunnitelmaan liittyviä asioita on käsitelty myös yhdistyksen hallituksen kokouksissa. Hallitus hyväksyi valmiin kehittämisohjelman kokouksessaan 20.9.2006.

Aisapari ry:n hallituksen kehittämisseminaari pidettiin yhdistyksen toimistolla 29.10.2005. Silloin oli valmiina luonnos kehittämisohjelman painopisteiden sisällöistä. Luonnos oli laadittu paikallisten ihmisten, hankkeiden edustajien ja alueen aktiivisten toimijoiden laajan haastattelukierroksen ja seutukunnissa järjestettyjen keskustelutilaisuuksien perusteella.

Kehittämisseminaarissa käytiin läpi luonnostellut painopisteet perusteellisesti ja muokattiin niiden sisältöä, sekä mietittiin toimintalinjojen 1 ja 2 mahdollisia toimenpiteitä. Seminaarissa määriteltiin Aisaparin toiminnan tavoitteet, visio vuodelle 2015 ja laadittiin Aisaparin strategia, eli tavat, joilla vision toteutumiseen pyritään.

Hallituksen jäsenet saivat kehittämisseminaarin pohjalta muokatun painopiste- ja toimenpide- luonnoksen kommentoitavakseen. Kommenttien perusteella muokattu luonnos lähetettiin Etelä-Pohjanmaan TE-keskukseen Pekka Rinta-Joupille maakunnallisen kehittämissuunnitelman kanssa yhteensovittamista varten.

3.2 Tiedotus ja tiedonkeruu

Aisapari-lehti ja lehdistötiedotteet touko- ja kesäkuussa 2005

Tiedottaminen ja alueen ihmisten aktivointi ohjelmatyötön alkoi toukokuussa, viikolla 21, Aisaparin tiedotuslehden ilmestymisen myötä. Tabloid-muotoinen lehti jaettiin alueen kaikkiin kotitalouksiin ja yrityksiin, painos 25 000 kpl – lehti tavoitti Härmänmaan ja Järviseudun asukkaat kattavasti ja sai hyvää palautetta. Lehden teemana oli Aisaparin tähänastisen toiminnan

tulosten esittely, ja aktivointi uuden kehittämisohjelman suunnitteluun. Lehdessä pyydettiin ideoita alueen kehittämiseksi, heräteltiin ajattelemaan, mitä kaikkea uutta hankerahoituksella voitaisiin seuraavalla kaudella tehdä.

Lehden ilmestymisen yhteydessä lähetettiin alueen paikallis- ja ilmaisjakelulehdille (alueella yhteensä seitsemän: Härmät, Kauhava, Lapuan Sanomat, Järvisseudun Sanomat, Järviseutu, Ykköset, Torstai) tiedote kehittämisohjelman suunnittelun käynnistymisestä. Juttu sai hyvän näkyvyyden lähes kaikissa alueen lehdissä. Jutussa toivottiin yhteydenottoja ja kerrottiin haastattelukierrosten käynnistyvän alueella elokuussa.

Unelmien Kotikylä 2013 -kampanja

Kesäkuun lopulla 2005 käynnistettiin Unelmien Kotikylä 2013 –kampanja. Alueen kuntiin levitettiin kampanjajulistetta mm. ruokakauppoihin, kirjastoihin ja pankkeihin. Myös hallituksen jäsenet levittivät julistetta omilla kotikunnissaan. Kampanjassa pyydettiin ihmisiä kertomaan, millainen olisi hyvä asuinpaikka Härmänmaan ja Järvisseudun alueella tulevaisuudessa.

Vastaamista varten Aisaparin kotisivuille tehtiin oma osio, johon kirjoitetut vastaukset palautuvat henkilökunnan sähköpostiin. Kampanjaan liittyen lähetettiin tiedote paikallis- ja ilmaisjakelulehtiin, ja jälleen saimme kattavan näkyvyyden alueen lehdissä.

Tiedotustyötä on tehty myös Etelä-Pohjanmaan kehittämissyödistysten yhteisen Uhoosähköpostitiedotteen välityksellä. Yhdessä EP:n muiden kehittämissyödistysten kanssa osallistuttiin myös Kauhajoen Ruokamessuille, teemana ”*Millainen on sinun Etelä-Pohjanmaasi vuonna 2015?*” Ideoita ja ajatuksia saatiin runsaasti.

Haastattelukierros

Elokuussa laadittiin haastattelulomakkeet alueen asukkaiden laajaa haastattelemista varten (Lomake1: hanketoimijat, Lomake2: järjestöjen ja muiden vastaavien tahojen edustajat, Lomake3: satunnaiset paikalliset ihmiset). Kenttä jaettiin siten, että kukin Aisaparin hallituksen jäsen sai haastateltavakseen 2-4 hankevetäjää tai jonkin järjestön edustajaa (MLL, 4H, Yrittäjät, Yrittäjänaiset, MTK) ja Aisaparin toimiston henkilökunta otti tehtäväkseen n. kahdenkymmenen vastaavan tahon haastattelun, ja lisäksi tehtiin paikallisten ihmisten haastatteluja erilaisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa.

Haastattelut tehtiin pääasiassa suullisesti ja henkilökohtaisesti, vastaukset kirjattiin lomakkeelle, joka toimi haastattelun runkona. Näin keskustelu saattoi kuitenkin rönsyillä vapaasti, ja ajatuksia saatiin lomakkeen ulkopuoleltakin.

Haastattelulomake lähetettiin myös postitse viikolla 38 ilmestyneen Aisapari-tiedotteen 3/2005 mukana, palautuskuoren kera. Tiedotteen jakelu on 700 kpl: jäsenet, hankkeet sekä alueen kuntien luottamushenkilöt.

Haastattelutekniikka toimi hyvin ja kentältä on löytynyt rakentavia ideoita tulevaisuutta varten. Toimintaryhmän rooli alueen kehittämisessä on saanut positiivista palautetta kaikilta tahoilta. Toimintaryhmän työ myös tunnetaan alueella hyvin. Lomakkeita on palautunut kiitettävä määrä: satunnaiset paikalliset ihmiset 323 kpl, alueen lukiolaiset 22 kpl, hankkeet 29 kpl, järjestöt ja muut aktiivit 12 kpl, yhteensä 386 kpl.

Haastatteluja on tehty sovittujen hanke- ja järjestötahojen lisäksi erilaisissa syystapahtumissa, kuten markkinoilla, alueen lukioiden oppilaskuntien hallitusten jäsenille, Aisaparin toimistolla asioiville ihmisille, ja henkilökunta ja hallituksen jäsenet omilla sidosryhmissään.

Haastattelujen toteuttamisessa tehtiin yhteistyötä Korttesjärven 4H-nuorten kanssa. He kiersivät alueemme kaikissa kunnissa toteuttamassa paikallisten ihmisten haastatteluja satunnaisotannalla. Haastattelut tehtiin kaikissa alueen kunnissa syys-lokakuun 2005 aikana.

Haastattelukierros oli samalla tärkeää tiedotus- ja aktivointityötä. Haastattelujen yhteydessä tehtiin toimintaryhmän työtä tunnetuksi ja erityisesti painotettiin kehittämissuunnitelman suunnitteluun osallistumisen tärkeyttä. Haastateltavia kehoitettiin ottamaan yhteyttä, mikäli haluavat olla aktiivisesti mukana.

Vastauslomake kotisivuille

Tiedottaminen ja tiedonkeruu jatkuivat siten, että vastauslomake lisättiin myös Aisaparin kotisivuille täytettäväksi. Mahdollisuudesta osallistua kehittämissuunnitelman laatimiseen vastamalla kyselyyn tiedotettiin alueen lehdissä, syyskuun Uho-sähköpostitiedotteessa ja syyskuussa postitetussa Aisapari-tiedotteessa 3/2005. Samalla tiedotettiin käynnissä olevasta haastattelukierroksesta. Nettilomakkeesta oli myös erillinen ilmoitus alueen paikallislehdissä (Kauhava-lehti, Härmät-lehti, Lapuan Sanomat, Järvisuudun Sanomat ja Järvisuutu-lehti).

Ilmoituksella tavoiteltiin erityisesti alueelta pois muuttaneita tilaajia. Tietomme mukaan yksistään Järvisuudun Sanomilla on alueen ulkopuolisia tilaajia n. 3000. Arviomme mukaan tällaiset tilaajat seuraavat kotiseutunsa asioita melko aktiivisesti ja voivat antaa terveellistä näkökulmaa alueen kehittämistyöhön. Nettilomakkeeseen laadittiin muutama lisäkysymys alueelta muuttaneita ajatellen.

Nettilomake ei kuitenkaan tuottanut toivottua tulosta, vaan käyttökelpoisemmaksi tiedonkeruumenetelmäksi osoittautuivat henkilökohtaiset kirjalliset/suulliset haastattelut sekä postikysely.

Seutukunnalliset keskustelutilaisuudet

Seutukunnalliset keskustelutilaisuudet järjestettiin syyskuussa 2005, viikolla 39. Järvisuudun tilaisuus pidettiin Lappajärvellä 28.9.2005 ja Härmänmaan tilaisuus Kauhavalla 29.9.2005. Tilaisuuksista ilmoitettiin alueen viidessä paikallislehdessä. Tilaisuuksiin saapui aktiivisia, alueensa kehittämisestä kiinnostuneita ihmisiä. Keskustelua käytiin liittyen matkailun, elinkeinojen ja nuorten asioiden kehittämiseen.

3.3 Yhteistyötahot ohjelman valmistelussa

3.3.1 Härmänmaan ja Järvisuudun seutukunnat ja kunnat

Härmänmaan ja Järvisuudun seutukunnat suhtautuvat myönteisesti Leader-ohjelman toteuttamiseen ja ovat sitoutuneet osallistumaan sen rahoitukseen. Toimintaryhmän autonomiaa ei ole kyseenalaistettu, vaan kuntien rahoitus ollaan valmiita myöntämään ”könttäsümmana” toimintaryhmälle, joka puolestaan vastaa rahoituksen kohdentamisesta eri hankkeille. Kunnat ovat syksyllä 2005 ilmaisseet valmiutensa lähteä mukaan Aisaparin rahoitukseen. Kuntien rahoitusosuudeksi on laskettu 20 % kokonaiskustannuksista, joka on noin 4 € asukasta kohti vuodessa (*LIITE 10 Kuntien sitoumukset Aisaparin kehittämissuunnitelman rahoitukseen*).

Seutukuntien kehittämistyön eri teemat otetaan huomioon olemalla yhteistyössä Järvisuudun seutusihteerin ja Härmänmaan kehittämisspäällikön kanssa. Käymällä keskusteluja heidän kanssaan kartoitetaan kehittämistarpeita ja selvitetään, mitä osa-alueita olisi jatkossa mahdollista kehittää toimintaryhmän avulla. Keskustelua käydään myös toimintaryhmän roolista ja hanke-rahituksen painotuksista.

3.3.2 Etelä-Pohjanmaan toimintaryhmien yhteistyö

Etelä-Pohjanmaan kehittämissyhdystysten tapaamisissa 23.3.2005, 25.8.2005 ja 26.10.2005 tärkeimpänä aiheena on ollut yhteisten teemojen ja toimintatapojen suunnittelu uutta ohjelmakautta ajatellen. Yhteinen palaveri 27.9.2005 on pidetty myös toimintaryhmien viestintäyhteistyön jatkamisesta tulevalla kaudella. Aiheesta on Miia Lenkkerin kirjoittama raportti ”*Viestintä – välttämätön osa kehittämistyötä*” (LIITE 5).

Toimintaryhmätapaamisten lisäksi toimintaryhmien henkilökunta pitää muutenkin yhteyttä säännöllisesti. EP:n toimintaryhmät tulevat jatkamaan hyväksi todettua tiivistä yhteistyötään teemoina kansainvälisyys, viestintä ja osaaminen sekä nuoret. Etelä-Pohjanmaan kehittämissyhdystykset tekevät aiheesta sopimuksen (LIITE 4).

Etelä-Pohjanmaan toimintaryhmät ovat myös solmineet periaatesopimuksen yhdessä Schleswig-Holsteinin alueen ryhmien kanssa hyvin alkaneen yhteistyön jatkamiseksi myös ensi kaudella. (LIITE 12 *Yhteistyöasiakirja*)

Etelä-Pohjanmaan toimintaryhmien ohjelmien yhteensovitusyö 15.12.2006 jälkeen

Etelä-Pohjanmaan toimintaryhmät ovat kokoontuneet ohjelmien luonnosten valmistumisen jälkeen palavereihin, joissa on suunniteltu ohjelmien toteutuksen yhteisiä osioita ja yhteistyötä maakunnallisesti. Toiminnanjohtajat ovat kokoontuneet kolmasti; 26.1., 6.4. ja 10.8. Näistä 6.4 oli tapaaminen Yrittäjyysohjelman toteutushankkeen ohjelmapäällikön kanssa. Tällöin sovittiin toimintaryhmien mukanaolosta Etelä-Pohjanmaan yrittäjyyden edistämisen yhteistyösopimuksessa. Koko toimistoväki on osallistunut tulevan ohjelmakauden suunnitteluun 17.2., 18.5. ja 7.8. olleissa tapaamisissa. Elokuun tapaamisessa ympäristöpäällikkö Veikko Jokela Etelä-Pohjanmaan TE-keskuksesta selvitti toimintalinja 2 tilannetta nyt ja toimintaryhmien mahdollisuuksia siinä.

Tapaamisten teemoina ovat olleet viestintä, kansainvälistyminen, toimintalinja 2, yhteisöllinen kehittäminen, nuoret sekä yrittäjyys ja yritysten tukeminen.

Viestintä: Toimintaryhmät jatkavat yhteisviestintää. Siinä keskeisenä toimintamuotona on yhteinen tiedottaja. Toimintaryhmien hyvät kokemukset menneeltä ohjelmakaudelta halutaan uudella ohjelmakaudella myös laajempaan käyttöön. Tämän pohjalta toimintaryhmät ovatkin esittäneet maa- ja metsätalousministeriölle halukkuutensa olla pilottina mukana uuden maaseutuviraston yhteyteen perustettavan maaseutuverkoston käynnistyksessä ja toiminnassa. Tiedotustyöhön haetaan mukaan myös alueen muita maaseudun kehittäjäorganisaatioita, jolloin maakunnan kehittämistyö saadaan yhä paremmin kansalaisten tietoisuuteen.

Kansainvälistyminen: Etelä-Pohjanmaan kehittämissyhdystykset palkkaavat tulevalla ohjelmakaudella yhteisen kv-koordinaattorin hoitamaan ryhmien yhteisiä kv-asioita. Näitä ovat mm. ulkomaisten ryhmien vastaanotto ja ohjelman järjestäminen sekä ryhmien omien ulkomaanmatkojen suunnittelu ja toteutus. Ulkomaisten ryhmien vastaanotossa yhteistyö on erittäin tärkeää, sillä yksittäinen seutukunta on liian pieni kumppani eurooppalaisessa toimijakentässä. Tarvittavia kumppaneita ei aina löydy riittävästi yhdeltä seutukunnalta. Etelä-Pohjanmaa alueena on jo riittävän laaja ja monipuolinen. Vierailijaryhmät vievät myös paljon resursseja vastaanottavalta ryhmältä. Työnjako siltäkin osin on perusteltua. Samalla koko Etelä-Pohjanmaa pääsee hyötymään kontakteista.

Toimintalinja 2: Ympäristön ja maaseudun tilan parantaminen

Etelä-Pohjanmaan toimintaryhmät sopivat, että kaikki ryhmät varaavat ohjelmaansa pienen summan toimintalinja 2 rahaa. Ohjelman toteutusvaiheessa toimintalinjan toteutukseen tullaan hakemaan yhteistä toimintatapaa.

Yhteisöllinen kehittäminen: Yhteisölliseen kehittämiseen liittyvän rahoittamisen yhteensovittamisesta on keskusteltu Etelä-Pohjanmaan toimintaryhmien ja TE-keskusten kesken. Yhteisistä menettelytavoista tullaan sopimaan syksyn 2006 aikana.

Yrittäjyys ja yritysten tukeminen: Etelä-Pohjanmaan yrittäjyyden edistämisen yhteistyösopimus allekirjoitettiin 28.6.2006. Sopimusedustajia ovat aluekehitysviranomaiset ja julkiset rahoittajat, elinkeinoelämän järjestöt, koulutus- ja tutkimusorganisaatiot, toimintaryhmät, kunnat ja muut yrittäjyyttä edistävät toimijat. *(LIITE 13 Yrittäjyyden edistämisen yhteistyösopimus)*

Sopimuksen tavoitteena on a) SOPIA yrittäjyyden edistämistoimien painopisteistä ja vastuutahoista Etelä-Pohjanmaalla b) VAHVISTAA Etelä-Pohjanmaan imagoa yrittäjyysmaakuntana, kunnallista elinkeinopolitiikkaa maakunnallisilla toimilla, eri toimijoiden hakeutumista kansalliseen ja kansainväliseen yhteistyöhön, yrityspalvelujärjestelmän kehittymistä ja yrittäjyyskasvatusta alueen oppilaitoksissa c) LISÄTÄ JA KEHITTÄÄ oppilaitosten ja yritysten välistä yhteistyötä, kuntien ja yritysten välistä vuorovaikutusta, tutkimuksen ja teknologian kehittämisen muuntumista tuote-, prosessi- ja palveluinnovaatioiksi alueen yrityksissä ja toimia, jotka edistävät yritysten tuottavuutta ja kilpailukykyä parantavien ratkaisujen ja innovaatioiden käyttöönottoa

Nuoret: Toimintaryhmät ovat kuluneella ohjelmakaudella toteuttaneet alueillaan opinnäyteporssi –tyyppisiä hankkeita, joista opiskelijat ovat voineet saada tukea opinnäytteen laatimisesta aiheutuviin kustannuksiin. Hankkeet on todettu hyviksi ja tarpeellisiksi ja Etelä-Pohjanmaan Yrittäjien toiveesta on aloitettu maakunnallisen opinnäyterahaston suunnittelu. Suunnittelutyössä ollaan vasta alkuvaiheessa, mutta alustavia keskusteluja aiheesta on jo käyty muun muassa uuden maakuntajohtajan kanssa. Tavoitteena on kerätä alueen yrityksiltä ja organisaatioilta maakunnallinen rahasto, josta toimintaryhmät voivat myöntää rahoitusta opinnäytteisiin. Opinnäytteiden tulee palvella seutukunnan tai maakunnan kehittämistä ja erityisenä tavoitteena on saattaa alueen pienyritykset ja opiskelijat yhteistyöhön.

EP:n ryhmien yhteistyö muiden tahojen kanssa: Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti kutsui toimintaryhmät aamukahville syksyllä 2005. Tapaamisesta saatujen hyvien kokemusten perusteella aamukahveista tuli pysyvä käytäntö ja tapaamisia on jatkossa ainakin kaksi kertaa vuodessa. Tapaamisten sisältö on vapaamuotoinen ja tavoitteena on vaihtaa tietoa ja kokemuksia ajankohtaisista maaseudun kehittämiseen liittyvistä aiheista. Tapaamisten tuloksena on päätetty hakea yhteistä hanketta ”Innovatiivisuus yhteisöjen paikallisessa kehittämisessä”. Hankkeen tavoitteena on selvittää mitä innovatiivisuus ja pilottiluonteisuus tarkoittaa yhteisöllisessä hanketoiminnassa. Edistääkö vai estääkö yhteisöhanke innovatiivisuus rahoituksen saamista? Ovatko Etelä-Pohjanmaan yhteisöhankeet (riittävän) innovatiivisia? Hankkeen konkreettisina tavoitteina on selvittää Etelä-Pohjanmaan alueen paikallisten yhteisöhankeiden innovatiivisuutta. Hankkeella edistetään hanketoimijoiden asenteiden muuttumista innovatiivisuutta hyväksyväksi, parannetaan innovatiivisuuteen liittyvän tiedon ja osaamisen yh-

teyttä käytännön hanketyöhön sekä vahvistetaan toimijoiden rohkeutta oma-aloitteiseen kehittämiseen. Lisäksi hanke rakentaa edellytyksiä luovuudelle.

3.3.3 Eteläpohjalaiset kylät ry

Tulevaan ohjelmakautteen liittyvää valmistelua on tehty myös Eteläpohjalaiset kylät ry:n kanssa. Yhteistyötä tiivistää Eteläpohjalaiset kylät ry:n hallinnoima Hyvä Kylä -hanke, jonka Etelä-Pohjanmaan toimintaryhmät (Aisapari, Liiveri, Kuudestaan ja Suupohjan keittämissyhdistys) toteuttavat konsortiosopimuksella Etelä-Pohjanmaan seutukunnissa. Aisapari toteuttaa hanketta Härmänmaan alueella vuosina 2006-2007.

Hankkeen tärkein sisältö on kylien kehittämissuunnitelmien päivittäminen tulevan kauden haasteisiin ja kuntakohtaisten kyläsuunnitelmien laatiminen tulevien päätösten ja suunnittelun pohjaksi. Samalla kylätoiminnan ja kehittämissyhdistysten työtä hitsataan yhteen: Aisaparin alueella kylien kehittämistoiminta ja paikallinen kehittämissyhdistys löytyvät ensimmäistä kertaa niin sanotusti samalta luukulta, mikä on etu kaikille osapuolille.

Tätä käytäntöä on tarkoitus jatkaa tulevalla kaudella siten, että samasta toimipisteestä löytyy neuvontaa, apua hankesuunnitteluun, rahoitusta/ohjausta sopivan rahoituksen lähteille, niin kylien kuin muullekin kehittämistoiminnalle.

Yhteisen hankkeen lisäksi yhteensovittua on tehty mm. 19.9.2006 pidetyssä seminaarissa, jossa keskusteltiin kylien kehittämisen teemoista. Yhteistyön tekee luontevaksi myös se, että Aisaparin hallituksen jäseniä on Eteläpohjalaiset Kylät ry:n hallituksessa.

3.3.4 Oppilaitokset

Alueella toimivat oppilaitokset ovat Aisaparin tärkeitä yhteistyökumppaneita, ja toimintaa niiden kanssa halutaan tiivistää. Oppilaitokset ovat alueella merkittävä kehittäjätaho, ja niiden tarjoamat koulutus- ja harrastusmahdollisuudet käyvät yksiin Aisaparin kehittämisen painopisteiden kanssa. Oppilaitosten edustajat ovat vaikuttaneet kehittämissuunnitelman sisältöön esittämällä rakentavia kommentteja. Alueella toimivia oppilaitoksia ovat Seinäjoen ammattikorkeakoulu/Yrittäjyyden yksikkö, Suomen Yrittäjäopisto, Järviseudun ammatti-instituutti, Härmänmaan ammatti-instituutti, Kauhavan-Härmäin Kansalaisopisto, Järviseudun opisto, Lapuan kansalaisopisto, Alajärven/Lehtimäen/Soinin kansalaisopisto, peruskoulut ja lukiot, musiikkiopistot.

3.3.5 Maakunnalliset ohjelmat

Aisaparin paikallisen kehittämissuunnitelman valmistelussa on tehty yhteistyötä myös alueellisten eli maakunnallisten ohjelmien laatijatahojen kanssa. Ohjelman valmistelussa on huomioitu yhtä aikaa työn alla ollut Etelä-Pohjanmaan alueellinen maaseutuohjelma (Etelä-Pohjanmaan TE-keskus) sekä Etelä-Pohjanmaan liiton Maakuntasuunnitelma 2030 ja Maakuntaohjelma 2007-2010 toteuttamissuunnitelmineen. Myös maakunnallisen klusteriohjelman (puu, metalli ja elintarvikealan klusterit) tavoitteiden kanssa on ohjelmassa pyritty yhdensuuntaisuuteen.

3.4 Ohjelman kirjoitusvastuut

Hallitus – vastuu ohjelmatyöstä, strategiset linjaukset, visio

Työryhmä – hallituksen jäsenistä ja toimihenkilöistä koottu useammin kokoontuva ryhmä, ohjelmatyön suunnittelu ja organisointi, ohjelman yksityiskohtaisempien kysymysten tarkastelu

Toimihenkilöt – käytännön kirjoitustyö ja taustamateriaalin kokoaminen

Tiedottaja – yhteenkokoamisvastuu

Pääasiallinen vastuu ohjelmatyöstä on ollut Aisaparin hallituksella. Hallituksen asettama työryhmä on toiminut linkkinä hallituksen ja käytännön kirjoitustyötä tehneiden toimihenkilöiden välillä. Toimihenkilöt ovat koonneet ja työstäneet materiaalia ohjelman muotoon, käyneet keskusteluja eri sidosryhmien kanssa, raportoineet työn etenemisestä työryhmälle ja hallitukselle. Yhteenkokoamisvastuu on ollut Aisaparin tiedottajalla *Henna Topparilla*.

Osa 2: KEHITTÄMISOHJELMAN VISIO, TEEMAT JA TOTEUTUS**4 AISAPARIN VISIO 2013****VISIO 2013****”AISAPARIN ALUE – AJASSAAN ELÄVÄ, ELINVOIMAINEN JA KILPAILUKYKYINEN”****Ajassaan elävä alue**

Aisaparin alue vuonna 2013 houkuttelee nuoria pysymään ja palaamaan. Alue tarjoaa monipuolisia elämisen mahdollisuuksia. Ajan tasalla olevat liikenne- ja tietoliikenneyhteydet tuovat muunkin maailman riittävän lähelle. Ympäriällä on kuitenkin turvallinen ja rauhallinen elinympäristö, tilaa hengittää.

Elinvoimainen alue

Aisaparin alueella vuonna 2013 yritystoiminta on monipuolista ja elinvoimaista, peruspalvelut ovat laadukkaita ja väestön väheneminen on hidastunut tai pysähtynyt. Alueen elinkeinotoimintaa tukeva yrittäjyysmyönteinen henki houkuttelee uutta yritystoimintaa ja ihmisystävällinen elinympäristö uusia asukkaita. Täällä viihtyvät mm. lapsiperheet ja tulevaisuuden aktiiviset eläkeläiset.

Kilpailukykyinen alue

Aisaparin alue vuonna 2013 on varteenotettava asuinpaikka verrattuna muihin. Kaupunkiympäristö ei tarjoa merkittävästi parempaa ympäristöä elää, työskennellä ja harjoittaa yritystoimintaa. Kilpailukyky näkyy eri asioissa: elinkeinotoiminnassa, elämän laadussa ja alueen vetovoimassa.

5 AISAPARIN TOIMINNAN PAINOPISTEET

Toimintamme kaksi painopistettä nousevat nelikenttäänalyysissä esille tulleista nykyhetken vahvuuksista ja heikkouksista sekä tulevaisuuden mahdollisuuksista ja uhista. Molemmat painopisteet ovat alueemme kilpailukyvyn tärkeitä osatekijöitä.

PAINOPISTEIKSI TOIMINNALLEMME OLEMME VALINNEET SEURAAVAT:

Painopiste:	Arvioitu osuus rahoituksesta:
1) Yrittäjyys ja elinkeinotoiminta	65 %
2) Luonto ja kulttuuri	35 %

Painopisteet ovat toisiaan tukevia ja täydentäviä. Kaunis, puhdas luonto ja viihtyisä ympäristö ovat Aisaparin alueen vetovoimatekijöitä ja samalla yritysten kilpailuvaltteja niiden houkutellessa tänne uusia työntekijöitä. Sama toimii toisinkin päin: ihmiset hakeutuvat tänne asumaan, koska meillä on tarjota viihtyisiä asuin- ja kulttuuriympäristö. Uudet ihmiset ovat samalla voimavara yrityksille ja tuovat mahdollisesti uutta elinkeinotoimintaa ja innovatiivista ajattelua alueellemme.

5.1 Yrittäjyys ja elinkeinotoiminta

Alueemme on tunnettu vahvasta ja omaleimaisesta pienyritystoiminnasta. Se on Härmänmaan ja Järvi-seudun erityinen voimavara, seutukuntien kilpailukyvyn, työllisyyden ja toimeentulon perusta. Yritykset ovat tyypillisesti pieniä perheyriksii, joiden resurssit ovat kiinni lähinnä tuotannollisessa toiminnassa.

Alueellamme vahvoja toimialoja ovat metalliteollisuus, puu- ja rakennusala, maatalous, turkistarhaus, mattokutomoteollisuus, käsityöyrittäjyys, matkailu sekä palvelut yksityisille ja yrityksille.

Kehittyäkseen, säilyttääkseen elinvoimansa ja parantaakseen kilpailukykyään yrityscenttämme tarvitsee tukea verkostoituakseen, edistääkseen yhteistyötä, markkinointia, vientiä, osaamista, tuotekehitystä, asiakaslähtöisyyttä, laatuajattelua jne. Edistääksemme yrittäjyyttä pyrimme myös tekemään yritysmaailmaa tutuksi nuorille, lähentämään koulujen ja yritysten toimintaa.

Kiinnitämme huomiota myös yritystoiminnan jatkuvuuden turvaamiseen pienissä yrityksissä. Sukupolvenvaihdos ja uuden jatkajan löytäminen ovat monissa alueemme yrityksessä ajankohtaisia ohjelmakauden 2007-2013 aikana.

Aisapari tukee yrittäjyyden kehittymistä alueella myös edistämällä ilmapiirin ja asenteiden yrittäjystävällisyyttä ja kannustamalla luomaan uutta yritystoimintaa. Aisaparin painopiste on erityisesti uusien yritysten, pienten olemassa olevien yritysten, uusien toimialojen ja uudenlaisten toimintamallien ja yhteistyömuotojen tukemisessa.

Uutta ja alueen elinvoimaa kehittävää toimintaa saadaan aikaan tukemalla uudenlaista, rohkeasti innovatiivista toimintaa. Uudenlaisen yritystoiminnan mahdollisuuksia on esimerkiksi hyvinvoinnin, luontoyrittäjyyden, matkailun ja uusiutuvien energiamuotojen aloilla.

Yrittäjyyttä ja elinkeinotoimintaa tukevia hanketyyppejä

- yrityksen investointituki
- yrityksen tai yritysryhmän kehittämistuki
- yritystoiminnan käynnistämistuki
- elinkeinotoiminnan kehittämishanke
- koulutushanke

Tuensaajina voivat olla mm.

- maatilat, maaseudun mikroyritykset, toiminimet, avoimet yhtiöt, kommandiittiyhtiöt, osakeyhtiöt tai osuuskunnat
- julkiset tai yksityisoikeudelliset yhteisöt

Esimerkkejä yrittäjyyttä ja elinkeinotoimintaa tukevista toiminnoista

- kone- ja laitehankinnat sekä rakentaminen toimintaa aloitettaessa tai laajennettaessa
- kehittämishankkeet jotka tähtäävät tuotteiden ja tuotantomenetelmien kehittämiseen tai parantamiseen, liikkeenjohdon tai erityisosaamisen lisäämiseen, kansainvälistymiseen, yritysryhmän yhteishankkeissa yritysten välisen yhteistoiminnan kehittämiseen
- mikroyritysten käynnistäminen ja laajentaminen, avustus ensimmäisten työntekijöiden palkkaukseen
- toimialan tai yritysten toimintaedellytysten kehittäminen
- yrittäjien osaamisen parantaminen koulutuksen avulla
- maaseudun taloudellisten toimijoiden, yrittäjien ja asukkaiden sellaisen osaamisen parantaminen, joka vaikuttaa suoraan tai välillisesti uusien yritysten ja työpaikkojen syntymiseen ja alueen asukkaiden valmiuksien lisäämiseen erilaisiin kehittämistoimenpiteisiin
- täydentävä koulutus, jolla kehitetään maaseutuyrittämiseen ja niiden uudistamiseen osallistuvien henkilöiden ammattitaitoa, osaamista ja pätevyyttä.
- tasa-arvon edistäminen ja nuorten kannustaminen osaamistasonsa nostoon
- yhteistyön lisääminen, yhteishankkeiden ja toimien toteuttaminen, kansainvälisten ja alueidenvälisten yhteistyöverkkojen luominen sekä kansainvälisen osaamisen lisääminen

5.2 Luonto ja kulttuuri

Alueemme tärkeimpiä vetovoimatekijöitä ovat luonto ja kulttuuri. Ne ovat alueemme kilpailukyvyn perusta, kun kyseessä on asuminen tai matkailu. ”Luonto ja kulttuuri” on painopisteenä laaja, ja käsittää useita alueen vetovoimaan, viihtyisyyteen, ihmisten hyvinvointiin, harrastustoimintaan, ympäristön hyvinvointiin jne. liittyviä osa-alueita.

Maaseudun vahvuus kaupunkeihin verrattuna on puhdas ja kaunis luonto, maaseudun rauha, maisemat, puhtaat vedet. Alueellamme näitä vahvuuksia on mahdollisuus hyödyntää entistäkin paremmin vapaa-ajanvietossa, matkailussa, markkinoinnissa ja yrittäjyydessä. Samalla ympäristön hyvinvointiin ja kestäväan kehitykseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Ke-

hitämme aluettamme ympäristön tarjoamia mahdollisuuksia hyödyntäen, kuitenkin siten, että ympäristön hyvinvointinäkökohdat tulevat huomioiduiksi.

Alueen vahva ja omaleimainen kulttuuriperinne ja kulttuuri-identiteetti ovat tärkeällä sijalla sekä elinkeinojen että sosiaalisen ympäristön kehittämisessä. Kulttuuri on kehittämistyön kivijalka, jonka rakennusaineena ovat paikalliset tavat ja perinteet, sukupolvien aikana muotoutunut elämäntapa ja identiteetti. Aisaparin alueella on erittäin vahvaa harrastustoimintaa kulttuurin eri lohkoilla. Kulttuuri uudistuu, sitä luodaan jatkuvasti ja sen merkitys alueen vetovoimaisuuden lisäämisessä on suuri. Kulttuuri on läheisessä yhteydessä myös matkailuun.

Kulttuuri voi myös työllistää ja synnyttää elinkeinoja: tulevaisuudessa se on yhä useammalle tärkeä toimeentulon lähde. Kulttuurin tuotteistaminen voi käsittää kaikki taiteen alat, mutta myös liikunnan tai muut aktiviteetit. Kulttuuri on meille siis laaja-alainen käsite ja voi tarkoittaa yhtä hyvin niin leipää kuin sirkushuvejakin, ja molempia myös yhdistettynä.

Luonto ja kulttuuri ovat ihmisten hyvinvoinnin ja jaksamisen tärkeä tuki, ja niillä on merkittävä positiivinen vaikutus mielenterveyteen. Luonto ja kulttuuri monissa muodoissaan tarjoavat välttämättömän vastapainon arjen kiireelle ja työlle. Luonto ja kulttuuri ovat alueemme resursseja, joita ei välttämättä ole otettu riittävän vakavasti huomioon.

Painopisteeseen liittyvät hanketyypit:

- yleinen kehittämishanke
- yleishyödylliset investoinnit
- koulutus
- toimintaryhmien koordinaatiohankkeet

Tuensaajina voivat olla mm.

- julkisoikeudellinen tai yksityisoikeudellinen yhteisö

Painopisteen mukaisia toimenpiteitä:

- ohjelman mukainen kehittämistoiminta esim. maaseudun palvelujen ja kylien kehittäminen, maaseudun ympäristön hoitoon liittyvät suunnitelmat sekä kulttuuriperinnön suojeluun liittyvät tehtävät, asuin- ja elinympäristön sekä paikkakunnan asumisviihtyvyyttä sekä ympäristönsuojelua edistävät yleishyödylliset hankkeet, jotka eivät ole voittoa tuottavia ja joiden tulokset ovat kenen tahansa vapaasti hyödynnettävissä
- kyläyhteisön yhteisen toiminnan edistäminen kuten yhteisten tai kyläyhteisön yhteisessä käytössä olevien tilojen tai alueiden perustaminen, kunnostaminen tai laajentaminen. yhteisen tai yhteisessä käytössä olevan tilan tai alueen varustaminen sellaisin tarvikkein tai välinein, joiden avulla sitä voidaan käyttää yhteisissä tilaisuuksissa, yhteydenpitoon tai virkistytymiseen

6 KEHITTÄMISOHJELMAN TEEMAT

Aisaparin kehittämisohjelman perustan muodostavat edellisissä luvuissa määritellyt VISIO 2013 ja kehittämistoiminnan painopisteet. Tässä luvussa esitellään edellisiin pohjautuen Aisaparin kehittämisohjelman teemat. Teemoja voi luonnehtia laajoiksi tavoitekokonaisuuksiksi, jotka kuvaavat mihin Aisapari kehittämistyöllään tähtää: teemat tukevat kaikki alueemme kilpailukykyä eri osa-alueilla.

Aisaparin kehittämisohjelman teemat:

- 1) **Kilpailukykyinen ja työllistävä yritystoiminta**
- 2) **Viihtyisä, vetovoimainen ja hyvinvoiva ympäristö**
- 3) **Onnelliset, osallistuvat ihmiset**

1) KILPAILUKYKYINEN JA TYÖLLISTÄVÄ YRITYSTOIMINTA

Tavoitteenamme on tukea alueemme yritystoiminnan kehittymistä ottaen huomioon olemassa olevat vahvuudet ja heikkoudet. Erityisesti haluamme kiinnittää huomion pienyritysten verkostoitumisen tarjoamiin mahdollisuuksiin, uusien toimintamallien luomiseen, osaamisen lisäämiseen yrityksissä liittyen mm. toiminnan suunnitteluun ja yrityskohtaisten toimintajärjestelmien käyttöönottoon pienissäkin yrityksissä. Painotamme erityisesti aktivointia yritystoiminnan tuotekehitykseen ja kehittämishankkeisiin.

Ongelmia alueella ovat yritysten pieni koko, vähäiset resurssit toiminnan kehittämiseen ja mahdollisesti myös vanhakantainen ajattelutapa. Yritysten yhteistyökuvioiden rakentaminen, asiantuntemuksen jakaminen ja lisääminen – voimien yhdistäminen – toisi uusia resursseja ja uusia mahdollisuuksia toimintaan. Yrityshankkeiden rahoituksessa kiinnitetään erityistä huomiota näihin asioihin tukemalla yritysten yhteistyötä ja selkeästi uutta luovia hankkeita.

Yritystoiminnan kehittämistarpeet Aisaparin alueella:

- Toimialarakenteen monipuolistaminen – hyvinvointipalvelu-, käsityö-, matkailu-, ICT-, biotekniikka-, elintarvike- ja ympäristöalan yrittäjyyden kehittäminen
- Uusien, innovatiivisten yritysideoiden synnyttäminen
- Nuorten ja naisten yrittäjyyden edistäminen
- Yritysten verkottumisen vauhdittaminen, myös alueen ulkopuolelle, ja pyrkiminen yhteistyössä kansainvälisille markkinoille
- Kärkiyritysten ja pienyritysten verkottumisen edistäminen
- Yritysten yhteismarkkinoinnin tehostaminen
- Yritysosaaamisen vahvistaminen
- Yritysten tuotekehitystoiminnan tehostaminen
- Yrittäjyyskoulutuksen kytkeminen alueen vahvoihin toimialoihin ja uusiin kasvualoihin,
- Yritys-oppilaitos –yhteistyön tiivistäminen
- Yrittäjyyskasvatuksen integrointi oppilaitosten opetukseen
- Toisen asteen koulutuksen valjastaminen uuden yrittäjyyden luomiseen, esim. sähköinen kaupankäynti
- Korkeakouluopetuksen tarjonta virtuaalisissa oppimisympäristöissä
- Osaajien houkuttelevuus, osaavan työvoiman saannin turvaaminen
- Matkailuyrittäjyyden ja muun luontoon perustuvan yrittäjyyden kehittäminen
- Kokonaisvaltainen alueen markkinointi uusille asukkaille; panostukset kulttuurin, harrastusmahdollisuuksien ja liikenneyhteyksien kehittämiseen

(Etelä-Pohjanmaan Yrittäjyysohjelma 2000-2006)

❖ *Palvelualan mahdollisuudet*

Palvelusektori tarjoaa maaseudulla monipuolisia yrittäjyyden mahdollisuuksia työllistäjänä ja maaseutuyritysten sivuelinkeinona. Palvelusektorin yrittäjyys kiinnostaa myös nuoria ja naisia, ja on siten mahdollisuus heidän työllistymiseensä alueella. Palveluyrittäjyyden mahdollisuuksia on erityisesti yrityspalveluiden, hoivapalveluiden ja erilaisten kotitalouksille suunnattujen (siivous, remontti jne.) palveluiden saralla.

- lapsiperheiden palvelut ja verkostot
- ikääntyvien palvelut syrjäkylillä
- kolmannen sektorin mahdollisuudet palvelutuotannossa
- kotipalvelun periaatteen laajentaminen
- yhteiskuljetusten järjestäminen sekä nuorille että vanhoille

❖ *Matkailualan yritystoiminnan kehittäminen: maaseudun tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntäminen matkailupalveluissa ja lisäelinkeinona maaseudun ihmisille*

Matkailualan yrittäjyyden kehittäminen liittyy läheisesti alueen yleisen vetovoimaisuuden kehittämiseen ja vetovoimatekijöiden parempaan hyödyntämiseen. Alueellamme toimii paljon pieniä yrityksiä, jotka tarjoavat matkailijoille majoitus- ja oheispalveluita. Lisäksi meillä on joitakin vetovoimaisia kärkekohteita, joiden läheisyyttä pienemmät palveluntarjoajat voivat hyödyntää. Hyöty on molemminpuolista - myös isommat hyötyvät pienistä, joiden tarjoamat palvelut täydentävät kokonaisuutta. Tavoitteenamme on tukea matkailupalveluiden toimivan, kattavan verkoston luomista alueellemme.

Erityistä matkailualan potentiaalia alueellamme voidaan sanoa löytyvän Järviseudun maisemista, järvistä, ranta-alueista. Näiden mahdollisuuksien hyödyntäminen voidaan nähdä uhkien torjumisen keinona. Järviseudulla on erittäin alkutuotantovaltaisia kuntia, joiden väkiluku on laskussa. Matkailualan kehittäminen toisi alueelle tuloa ulkopuolelta, työtä ja ehkä uusia asukkaitakin. Matkailuun liittyviä hankkeita, erityisesti esiselvityksiä, on alueella toteutettu useita jo ohjelmakaudella 2000 – 2006. Ne luovat hyvän pohjan matkailun kehittämiseksi edelleen.

Aisaparin toimet ja tavoitteet liittyen matkailualan kehittämiseen ovat yhteneviä myös valmisteilla olevan *Etelä-Pohjanmaan matkailustrategian 2007-2013* kanssa. Etelä-Pohjanmaan matkailustrategiassa matkailun kehittämisen painopisteiksi on määritellyn *Teemapohjainen matkailun kehittäminen Etelä-Pohjanmaalla* sekä *Liiketoimintaosaamisen kehittäminen*. Keskeisiä asioita ovat hyvinvointi- ja maaseutumatkailu sekä tapahtumamatkailu. Alalla toimii paljon pieniä, aloittelevia yrityksiä, jotka tarvitsevat tukea toimintansa ja palvelujensa kehittämistyössä tulevalla hankekaudella. Tämä peruskäyttämistyö tulee tehdä pienemmissä, alueellisissa ryhmissä. Mm. pienten ja aloittelevien yritysten tai palveluntarjoajien liiketoiminta-, tuotekehitys-, markkinointi- ja laatuosaamista tulee jatkossa kehittää seutukunnittain. Tämä soveltuu hyvin toimintaryhmien kautta tapahtuvaksi kehittämistyöksi.

Hankerahoituksella tuettavaa toimintaa:

- yhteismarkkinoinnin ja ohjelmapakettien kehittäminen
- pienyritysten verkostoituminen; yritysryhmähankkeet
- olemassa olevien kohteiden parempi hyödyntäminen
- sesongin laajentaminen talvikauteen; esim. hiihtovaellukset, ratsastus, moottori-
kelkkailu, lumikenkäily, pilkkiminen ja laskettelu.

❖ **Maatalousyritysten mahdollisuudet**

Elinvoimainen perusmaatalous on olennainen osa seutukuntiamme. Sen vaikutus näkyy elinkeinona, elämäntapana, maaseutu ympäristön elävöittäjänä ja ympäristön muokkaajana. Maatalouden muutokset vaikuttavat Härmänmaalla ja Järviseudulla tulevaisuudessakin. Maatalousyrittäjien työ vaatii tuekseen uusia toimeentulomuotoja. Tavoitteenamme on tukea yritystoiminnan monipuolistumista, jotta alueellamme säilyy elinvoimainen tilakanta ja maaseudulla yrittävä, aktiivinen väestö.

- uusiutuviin energiamuotoihin liittyvä yritystoiminta; mm. bioenergia, pellettituotanto
- maa- ja metsätalouden tuotteiden jatkojalostus, tuotteistaminen ja markkinointi; mm. alueen vahva turvetuotanto tarvitsee uusia tuotteistamisen tapoja päästökaupan asettaessa paineita turpeen polttoainekäytön vähentämiselle
- naisten yrittäjyys maatalouden sivuelinkeinoissa
- maatalousyrittäjien verkostot toiminnan ja jaksamisen tukena
- inhimillisen pääoman lisääminen; osaaminen
- innovoinnin ja fyysisten toimintaedellytysten kehittäminen

2) VIIHTYISÄ, VETOVOIMAINEN JA HYVINVOIVA YMPÄRISTÖ

Tavoitteenamme on pitää Härmänmaa ja Järviseutu elinvoimaisena ja miellyttävänä asuin ympäristönä – tukea alueemme kilpailukykyä niin asuinpaikkana kuin matkakohdeena. Pyrimme toimenpiteillämme hidastamaan ikärakenteen muutosta ja negatiivista muuttoliikettä, rakentamaan seutukuntien imagoa, sekä ylläpitämään ja kehittämään konkreettisia asumiseen ja elämiseen liittyviä asioita. Tärkeä osatekijä ympäristön viihtyisyydessä on ympäristön hyvinvointi ja kestävän kehityksen näkökulma.

Seutukunnillamme on monia vahvuuksia liittyen asumiseen ja matkailuun. Kehittämistoimintamme yhtenä tavoitteena on alueen olemassa olevien vetovoimatekijöiden suunnitelmallisempi hyödyntäminen. Matkailualan mahdollisuuksia ei ole alueellamme hyödynnetty täydessä mittakaavassa. Kautnis luonto, lakeudet, järvet ja omaleimaiset kylänraitit ovat sellaisenaan matkailunähtävyyksiä. Niiden hyödyntämiseen matkailullisesti tarvitaan alalla toimivien suunnitelmallista yhteistyötä verkostoitumista.

Alueemme koostuu muiden maaseutualueiden tapaan kylistä, joilla kaikilla on omaleimaiset piirteensä. Kylät ovat perinteisintä maaseutu ympäristöä ja edelleen vetovoimaisia asuinpaikkoja, joiden mahdollisuudet tulee hyödyntää. Kylien kehittämisessä yhdistyvät niin elinkeinojen (maatalous, pienyritykset), ympäristön kuin sosiaalisen pääoman ja kulttuurinkin kehittäminen. Ruohonjuuritason kehittämistyö takaa jokaisen kylän erityispiirteiden ja resurssien huomioonottami-

sen. Aisaparin roolina on huolehtia aktiivisten kyläläisten kehittämisosaamisen parantamisesta ja ylläpidosta sekä auttaa kyliä verkostoitumaan alueellisesti ja kansainvälisesti.

❖ ***Viihtyisä ja vetovoimainen ympäristö***

- keskusta-alueiden yleinen siisteys
- perinteiset kylänraitit osana maalaismaisemaa, maisemanhoito
- seutukuntien imago, markkinointi
- asuminen, tonttitarjonta; tonttien sijainti ratkaiseva
- yksityisteiden kunto syrjäisempien alueiden elinehtona
- liikenneturvallisuus
- hyvät liikenne- ja tietoliikenneyhteydet; mahdollisuus etätöihin ja työssäkäyntiin muilla paikkakunnilla
- lapsiperheiden palvelut
- leikki puistot
- vapaa-ajanviettomahdollisuudet, harrastukset
- luontoalueiden virkistyskäyttö; ympäristön tarjoamat mahdollisuudet vapaa-ajantoiminnalle ja matkailulle
- kulttuuritarjonnan kehittäminen; mahdollisuus yritystoiminnalle, matkailualalle, harrastustoiminnalle, seutukuntien imagolle ...

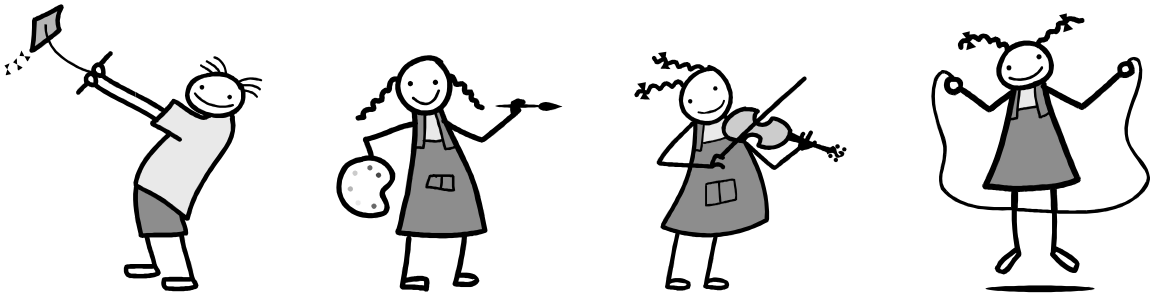
❖ ***Hyvinvoiva ympäristö***

- kestävä kehitys
- puuenergia ja muut uusiutuvat energiamuodot
- kosteikkoalueiden perustaminen (linjassa 2, erityisympäristötuet)
- perinnebiotoopit (linjassa 2, erityisympäristötuet)
- nuoret metsät ja suoalueet alueen erityispiirteinä
- ympäristönäkökohtien huomioiminen luontoa eri tavoin hyödynnettäessä
- haja-asutusalueen jätevesikysymykset ratkaistava ohjelmakauden aikana: Aisaparilla mahdollisuus rahoittaa lähinnä selvityksiä esim. useiden talouksien yhteisten ratkaisujen toteuttamiseksi.

3) ONNELLISET, OSALLISTUVAT IHMISET

Tavoitteenamme on, että alueellamme asuu tyytyväinen väestö. Tyytyväisyys koostuu lukemattomista tekijöistä, joista me keskitymme erityisesti lisäämään osallisuutta verkostoitumiseen ja yhdessä toimimiseen kannustamalla. Alueen ihmisten elämänlaatuun liittyvät läheisesti arjessa jaksaminen ja työllisyys, toimintamahdollisuudet, toimivat yhteydet sekä palvelut.

Aisaparin roolina on kannustaa ja innostaa ihmisiä itse vaikuttamaan oman ympäristönsä tarjoamaan elämänlaatuun, verkostoitumaan ja tekemään yhdessä ajatuksista totta. Toimimalla avoimesti haluamme olla esimerkkinä. Me aktivoimme ja tiedotamme, tarjoamme mm. hanketoiminnan työkalupakin alueen ihmisten käyttöön. Tyytyväisyys syntyy tunteesta, että kuulun tänne, voin vaikuttaa, saan tarvittavan tiedon ja avun – kaikki on mahdollista.

❖ *Yhdessä tekemisen voima*

Verkostot ja yhteistyö, voimien ja viisauden yhdistäminen ja toimiminen yhdessä tavoitteiden toteutumiseksi ovat alueemme kehittämisen mahdollisuuksia. Yhdessä olemme aina enemmän kuin yksin.

❖ *Naiset*

Naiset ovat kautta aikojen olleet verkostoitumisen mestareita. Tämän päivän maaseudullakin tässä perinteessä piilee arvaamattomia voimavaroja. Suvun ja juurten luoma verkosto ei ole yhtä tiivis kuin ennen, mutta maatilasidon naiset, kotiäidit, yrittäjänaiset, muualta muuttaneet jne. voivat hyötyä vahvoista verkostoista ja uusista yhteistyön muodoista. Verkostoituminen, oman osaamisen kehittäminen, mielekkään työn tekeminen jne. edistävät arjessa jaksamista. Naiset voivat verkostoitua alueella, alueen rajojen ylitse ja kansainvälisesti.

❖ *Nuoret*

Nuoret viettävät vapaa-aikaansa yhdessä erilaisissa ryhmissä ja pitävät hauskaa – mutta ovatko he valmiita yhdessä hieman ponnistelemaan omien tavoitteidensa eteen? Tavoitteenamme on saada nuoret kokemaan, että kotiseudun hyväksi voi ja kannattaa tehdä työtä, täällä on hyvä asua ja elää ja täältä löytyy myös työllistymismahdollisuuksia. Haluamme, että nuoret ottavat itse, yhdessä vastuuta vapaa-ajantoiminnastaan ja käytössään olevista tiloista – eli toimivat yhteisvastuullisesti. Näin he kasvavat ymmärtämään, että asioita ei anneta valmiina, vaan tavoitteisiin päästäkseen on toimittava itse, yhteistyössä muiden kanssa.

- nuorten osallisuus, oman paikan löytäminen yhteiskunnassa
- yhteisvastuullisuus
- perusammattien ja työelämän tuntemuksen lisääminen
- oppilaitosten ja yritysten yhteistyö
- sisäinen yrittäjyys, yrittäjämäinen asenne elämässä
- nuorten osallistuminen hankkeiden suunnitteluun ja toteutukseen
- verkostoituminen
- yhteistyö Etelä-Pohjanmaan neljän toimintaryhmän alueiden välillä

❖ *Uudet asukkaat*

Uudet asukkaat ovat enemmän kuin tervetulleita alueellemme – mutta mitä voimme tehdä, jotta he näkisivät alueemme varteenotettavana asuinpaikkana ja kokisivat olevansa tervetulleita?

Mahdollisia alueellemme muuttajia:

- nuoret perheelliset, pariskunnasta ainakin toisella juuret alueella
- eläkkeelle siirtyvät, joilla juuret alueella
- työn vuoksi alueelle muuttavat

- kaupunkikeskuksissa kasvaneet nuoret aikuiset, jotka etsivät luonnonläheistä elämäntapaa
- maahanmuuttajat, jotka työllistyvät esim. alueen teollisuusyrityksissä

Eri muuttajaryhmillä on erilaiset odotukset ja tarpeet, mutta kaikki toivovat voivansa pitää aluettamme kotinaan. Tärkeää on riittävä tiedonsaanti asumismahdollisuuksista, asuinpaikan tarjoamista palveluista ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksista. Mahdollisuus osallistua ja luoda riittävät verkostot uudessa asuinpaikassa tekevät siitä kodin. Tiedottamalla voidaan edistää maahanmuuttajien sopeutumista – tietoa tarvitaan molemmin puolin. Alueen tulee olla valmis vastaanottamaan uudet asukkaansa ja tulijoiden täytyy saada riittävästi informaatiota uudesta kotipaikastaan.

7 KEHITTÄMISOHJELMAN TOTEUTUS

Aisaparin strategia koostuu tavoitteista, linjauksista ja toimenpiteistä, joita toteutamme valitsemiemme painopisteiden ja teemojen mukaisesti, pyrkien kohti visiotamme.

Aisapari edistää alueensa kehittämistä aktivoinnin, tiedottamisen, hankerahoituksen ja oman kehittämistoiminnan keinoin. Näin pyrimme tukemaan alueemme kilpailukykyä liittyen elinkeinotoimintaan, vetovoimaisuuteen, viihtyisyyteen sekä paikallisten asukkaiden hyvinvointiin ja toimintamahdollisuuksiin.

7.1 Aisaparin rooli

Toimintamme tavoitteena on työllisyyden parantaminen, väestöpohjan säilyttäminen, toimintaan rohkaiseminen ja uusien ovien avaaminen Härmänmaan ja Järviseedun alueella. Toiminnassamme korostuu ruohonjuuritason näkökulma ja paikallislähtöisyys. Haluamme olla ennakkoluulottomien ideoiden rahoittaja, heikkojen signaalien tukija ja maustaa toimintaamme ripauksella luovaa hulluutta.

Roolimme on myös alueen imagon ja yhtenäisyyden tukeminen. Kuntarajat saattavat muuttua meidänkin alueellamme ohjelmakauden 2007 – 2013 aikana. Muutosten myllerryksessä ja uusiin kuvioihin sopeutuessaan alueemme tarvitsee yhteistä, koko alueella toimivaa ahoa, joka kantaa huolta alueen yhtenäisyydestä. Selvitämme ja hankimme valmiuksia laajempaan yhteistyöhön elinkeinotoimen kanssa.

Roolinamme paikallisena maaseudun kehittämissyhdistyksenä on erityisesti aktivoida alueemme toimijoita, luoda verkostoja ja tiedottaa.

- aktivoimme ja sitoutamme paikallisia ihmisiä kotiseutunsa kehittämiseen
- teemme ”asennemuokkausta”
- teemme toimintaryhmätyötä ja rahoitusmahdollisuuksia tutuksi alueellamme
- tuemme alueemme vahvuuksia
- tukeaksemme valittujen painopisteiden kehittämistä, aktivoimme ihmisiä toteuttamaan niihin liittyviä kehittämistoimenpiteitä
- pidämme teematilaisuuksia liittyen kehittämistoimintamme painopisteisiin ja niiden osa-alueisiin
- levitämme tietoa hyvistä hankekäytännöistä, toimintamalleista
- korostamme hankkeiden toteutuksessa eri tahojen yhteistyötä;
- omien koordinaatiohankkeiden avulla pyrimme verkostoimaan alueen toimijoita

Tulevalla ohjelmakaudella huomioimme myös muiden rahoituskanavien kuin Leaderin tarjoamat mahdollisuudet, sikäli kuin niiden avulla on mahdollista edistää alueemme kehittämistä ja ohjelmamme toteutumista.

Esimerkkejä muista mahdollisista rahoituslähteistä:

Kansallisesti

- Lääninhallitus
- Ministeriöt
- ESR-rahoitus

Kansainvälisesti mm.

- Aisaparilta löytyy tietoa EU:n erillisohjelmista
- Interreg-ohjelma
- EU:n Nuoriso-ohjelma
- Kulttuuri 2000
- Leonardo
- Sokrates
- Ystävyysskuntarahoitus

Alueelta tulevia tarpeiden mukaan toimintaryhmä auttaa toimintaryhmän alueen hakijoita niin hakuvaiheessa kuin myös itse hankkeen toteuttamisen eri vaiheissa. Aisapari voi olla myös itse hakijana sellaisissa hankkeissa, joissa katsotaan, että hanke on alueen kehittämisen kannalta tärkeä, eikä sille löydy alueelta muuta hakijatahoa.

7.2 Kehittämistyön aktivointi ja hankevalinta**7.2.1 Teemakohtainen hankehaku**

Aisaparin strateginen linjaus hankevalinnan kehittämiseksi on teemakohtainen hankehaku. Valitsemme vuosittain kaksi painopisteitä ja toimintamme tavoitteita tukevaa teemaa, joihin liittyen järjestämme teemailtoja, koulutusta, suunnitelmallista tiedotusta ja aktivointia. Näin pohjustamme teemaan liittyvien hankeideoiden viriämistä. Hankehakemukset kilpailutetaan ja samaan teemaan liittyvät hankkeen koordinoidaan siten, että ne tukevat toisiaan, mutta eivät ole päällekkäisiä. Joihinkin teemoihin liittyen käytetään koordinoituihin toimintaryhmän sateenvarjohankkeita. Hyväksi todettu teema, jossa toimenpiteille tuntuu olevan tarvetta, voi jatkua pidempään ja voidaan ottaa uudelleen hakuun.

Teemoihin perustuva toiminta antaa mahdollisuuden keskittyä meneillä olevaan aiheeseen perusteellisesti, suunnata aktivointia valittuun toimialaan tai kohderyhmään. Näin voidaan saada valituissa teemoissa aikaan näkyviä tuloksia ja todellista vaikuttavuutta. Hankkeiden vertailun ja kilpailuttamisen mahdollisuus takaa, että parhaiten ohjelmaamme toteuttavat hankkeet pääsevät toteutumaan. Näin kehittämissuunnitelman tavoitteiden toteutumista on myös helpompi mitata ja seurata.

Toiminnan painottaminen vuosittain valittuihin teemoihin selkiyttää toimintaa sekä toimintaryhmälle itselleen että ulospäin. Paikallisten ihmisten on helpompi hahmottaa toimintaryhmän rooli, kun haemme hankkeita selkeisiin teemoihin. Samaan aikaan toteutettavien yhteen teemaan liittyvät hankkeet lisäävät mahdollisesti myös hankkeiden keskinäistä yhteistyötä ja verkostoitumista.

Teemahaulla ei ole kuitenkaan tarkoitus sulkea pois muihin teemoihin nousevia hankeideoita, vaan hyvät ohjelmaa toteuttavat hankkeet voidaan käsitellä ja rahoittaa meneillään olevan teemahaun ulkopuoleltakin. Aktivointia ja tiedotusta tehdään tehostetusti kulloinkin ajankohtaiseen teemaan liittyen. Teemaillat ovat tärkeä paikallisten ihmisten aktivoinnin väline. Teemaillat ovat kaikille aiheesta kiinnostuneille avoimia tilaisuuksia, joiden sisältönä voi olla tiedotusta, koulutusta, keskustelua jne.

Teemakohtainen hankehaku pähkinänkuoressa:

- Aisapari hakee hankkeita kahteen teemaan vuosittain. .
- Haku päättyy esim. huhtikuussa ja marraskuussa.
- Haku avataan paikallislehti-ilmoituksin n. kolme kuukautta ennen hakupäivää.
- Hakuaikana järjestetään teemaan liittyviä tilaisuuksia, koulutusta, tiedotusta, aktivointia.
- Rinnakkain teemakohtaisen haun kanssa on käynnissä myös avoin hankehaku.
- Aisaparin hallitus päättää kyseisen vuoden teemat vuoden ensimmäisessä kokouksessaan.

Kehittämishojelman mukaisia teemoja ovat esimerkiksi seuraavat:

- yrittäjyys ja yritysysteistyö
- nuoret ja naiset
- matkailuelinkeinon kehittäminen
- palvelut
- kylien kunnostaminen ja kehittäminen
- maa- ja metsätalouden kilpailukyvyyn kehittäminen
- maaseutuperinnön säilyttäminen ja edistäminen
- kosteikot ja perinnebiotoopit
- kulttuuri

7.2.2 Tiedotus ja aktivointi

Tiedotus ja aktivointi ovat Aisaparin toiminnan tärkeimpiä osa-alueita ja niistä meille on kertynytkin käyttökelpoista kokemusta kuluneelta ohjelmakaudelta. Ruohonjuuritason aktivoinnissa tiedon tulee kulkea oikeassa muodossa oikeiden välineiden kautta vastaanottajilleen. Hanketoiminta on edelleen asia, joka saattaa pelottaa niitä, jotka eivät sen mahdollisuuksia vielä ole hyödyntäneet. Tiedottamalla oikein sanoin ja olennaisista asioista tarjoamme ruohonjuuritason kehittäjille parhaat eväät – saamme aktivoitumaan ja innostumaan.

Uuden ohjelmakauden alkaessa olemme hyvissä asemissa, sillä Aisapari on alueensa toimijoille jo tuttu. Ohjelmakauden alkumetreillä tiedotamme kehittämishojelmamme sisällöstä ja rahoituksen mahdollisuuksista paitsi paikallislehtien ja oman Aisapari-tiedotteemme välityksellä, myös järjestämällä tilaisuuksia, joissa kohtaamme paikalliskehittäjät kasvotusten.

Teemakohtaisen hankehaun päästessä käyntiin tehostamme tiedotusta ja aktivointia liittyen juuri kulloinkin ajankohtaiseen teemaan. Tähän liittyvät koulutus- ja aktivointitilaisuudet, joissa tarjolla paitsi hanketietoutta, myös kyseisen alan asiantuntemusta.

Tiedotus- ja aktivointityön on oltava suunnitelmallista ja siihen pääsemme noudattaen kuluneella ohjelmakaudella harjoiteltuja käytäntöjä. Laatumalla koko ohjelmakaudelle yleisluonteisen tiedotussuunnitelman sekä vuositasoinen aikataulutuksen pidämme huolen siitä, että sidosryhmämme saavat tietoa toiminnastamme säännöllisesti. Tiedottamisessa tullaan kuluneen ohjelmakauden tapaan tekemään myös tiivistä yhteistyötä muiden Etelä-Pohjanmaan toimintaryhmien kanssa.

7.2.3 Hankkeiden valinta

Rahoitettavien hankkeiden on toteutettava Aisaparin kehittämissuunnitelmaa ja valitsemiamme painopisteitä 1) Yrittäjyys ja elinkeinotoiminta, 2) Luonto ja kulttuuri. Samalla hankkeiden on täytettävä yleiset valintakriteerit, joita ovat:

- **pilottiluonteisuus ja innovatiivisuus**, joilla tarkoitetaan uusien ratkaisujen ja ideoiden testausta eli sitä, että hankkeessa kokeillaan toiminta-alueella uudenlaisia menetelmiä tai uutta tuotantotekniikkaa, valmistetaan uusia tuotteita tai että hanke toteutetaan uusien yhteistyökumppaneiden kanssa tai uusia markkinointi-, yhteistyö tai päätöksentekokanavia käyttäen.
- **siirrettävyys ja kyky toimia mallina**: yhteisöaloitehankkeiden tulee soveltua maaseudun kehittämisen mallihankkeiksi ja niitä on voitava soveltaa myös muiden vastaavien maaseutualueiden kehittämiseen
- **paikallislähtöisyys ja alhaalta – ylöspäin periaate**: Koska ohjelman toteuttajina ovat maaseudun asukkaat, yhteisöt ja yritykset, on ideoiden tultava heiltä itseltään
- **hankkeen pääasiallinen hyöty kohdistuu maaseutualueelle**: hankkeet toteutetaan Härmänmaan ja/tai Järviseudun seutukuntien alueella tai hankkeiden kautta tapahtuu kehitystä tällä alueella
- **tasa-arvon toteutuminen tai nuorisoa tukevat toimet**
- **yhteistyön ja verkostoitumisen edistäminen**
- **riittävä yksityinen rahoitusosuus ja hankkeen aikaisen rahoituksen riittävyys**
- **positiivinen vaikutus elinkeinotoimintaan ja maaseudun asukkaiden elinoloihin**
- **alueen asukkaiden, yrittäjien, yhteisöjen ja järjestöjen osaamisen kasvaminen**
- **kestävän kehityksen toteutuminen**: hankkeilla tulee olla positiivisia ympäristövaikutuksia ja niiden on toteutettava kestävän kehityksen päämääriä
- **täydentävyys**: rahoituspäätöstä tehtäessä otetaan huomioon Leader-ohjelman luonne muita rahoitusmahdollisuuksia täydentävänä ohjelmalla
- **positiivinen vaikutus työllisyyteen**: rahoitettavilla hankkeilla on työllistävää vaikutusta, ne luovat uusia tai säilyttävät vanhoja työpaikkoja; erityisesti hankkeiden tulisi edistää naisten ja nuorten työllistymismahdollisuuksia

Lisäksi hankkeilta vaaditaan, että

- hankkeiden toiminnan tavoitteiden on oltava selkeitä ja saavutettavissa olevia
- hankkeiden toteuttajien on sitouduttava hankkeeseensa

Tarkoituksenmukaisuusharkinta hankkeita rahoitettaessa on Aisaparin hallituksella, mutta rahoituspäätösten laillisuuden vahvistaa TE-keskuksen maaseutuosasto.

7.2.4 Hankkeiden seuranta ja arviointi

Aisapari seuraa ohjelman kautta rahoitettuja hankkeita. Rahoitusta saaneiden tahojen on raportoitava rahoituspäätöksen edellyttämällä tavalla hankkeidensa edistymisestä toimintaryhmälle ja TE-keskuksen maaseutuosastolle. Lisäksi hallituksen jäsenet ovat aktiivisesti mukana hankkeiden ohjausryhmissä.

Hankkeiden onnistumisen arviointi pohjautuu hakemuksessa päätettyihin kriteereihin ja hankkeen tavoitteisiin. Onnistumisen arvioinnin kriteereitä voivat olla esim. yritysten ja työpaikkojen määrä, naisten ja nuorten työllistyminen, osaamisen tason nousu, koulutukseen osallistuneiden määrä, ympäristövaikutukset, toimintatapojen muutos, uuden teknologian käyttöönotto tai palveluiden saavutettavuus.

Hanketoiminnan ja myös yksittäisten hankkeiden vaikuttavuutta sekä määrällisten ja laadullisten tavoitteiden toteutumista seurataan ministeriön ja TE-keskuksen ohjeiden mukaisesti ja arvioidaan myös sosiaalisen tilinpidon menetelmällä, jonka Aisapari otti käyttöön v. 2004. Tähän mennessä Aisapari on tehnyt kaksi sosiaalista tilinpäätöstä, vuosilta 2004 ja 2005 (ks. LIITE 7: Sosiaalinen tilinpäätös 2005 sekä LIITE 8: Sosiaalisen tilinpidon budjetti 2007-2013). Valmistuneet sosiaaliset tilinpäätökset ovat myös luettavissa pdf-muodossa kotisivuillamme osoitteessa www.aisapari.net.

7.3 Elinkeinotoiminnan tukeminen

Aisaparin alueella lähtökohtana on pienten, paikallisten ja alkavien yritysten aktivointi ja tukeminen. Tavoitteena on uusien ideoiden kokeilu maaseudun kehittämisessä, pyrkien lisäämään ja monipuolistamaan maaseudun elinkeinomahdollisuuksia ja vetovoimaa Aisaparin alueen olosuhteisiin ja erityispiirteisiin soveltuvien toimenpiteiden avulla. Suunnitelmissa rahoittaa samaan teemaan (esim. matkailu, palvelut) liittyviä hankkeita samanaikaisesti tai lähellä toisiaan. Silloin hankkeet voisivat enemmän tukea toinen toisiaan ja samaan teemaan liittyen voisi rahoittaa sekä esiselvityksiä, kehittämistä, koulutusta ja investointeja.

Rahoitettavia investointeja esim.

- yritysten perustamiseen liittyvät investoinnit toimintaa aloitettaessa tai investoinnit toimintaa laajennettaessa
- mielellään investointien tulisi liittyä yrityksen muuhun kehittämiseen

Rahoitettavia kehittämistoimia esim.

- tuotteiden ja tuotantomenetelmien kehittäminen
- liikkeenjohdon tai erityisosaamisen parantaminen
- kansainvälistymisen edistäminen
- yritysten välisen yhteistoiminnan kehittäminen
- avustus yrityksen ensimmäisten työntekijöiden palkkaamiseen
- toimialan tai yritysten toimintaedellytysten kehittäminen
- yrittäjien osaamisen parantaminen

Aisapari ei rajoita myöntämiään yritystukia toimialojen tai mikroyrityksen koon perusteella, vaan keskeinen arviointiperuste on se, että hanke tukee laadittua paikallista maaseutuohjelmaa. Lisäksi rahoituspäätöksiä tehtäessä otetaan huomioon innovatiivisuus ja lisäarvo, jonka yritys tuo alueelle sekä työllistävyys ja yrityksen kilpailukykyyn parantuminen.

7.3.1 Elinkeinotoiminnan tukemisen yhteensovitus paikallisesti

Aisapari on palaverissaan Härmänmaan 31.8 ja Järviseudun 15.8. elinkeinoasiamiesten kanssa sopinut seuraavasta työnjaosta tulevalla ohjelmakaudella.

Aisapari ry

- tiedottaa elinkeinoasiamiehille ja seudullisille yrityspalvelupisteille käytävissä olevasta rahoituksesta ja Aisaparin hallituksen linjauksista rahoituksen suhteen
- toimittaa rahoitusta koskevaa materiaalia tiedoksi elinkeinoasiamiehille sekä seudullisille yrityspalvelupisteille ja jaettavaksi edelleen yrittäjille ja yritystoimintaa aloitteleville

Kuntien elinkeinotoimen henkilöt

- antavat osaamisensa toimintaryhmän käyttöön käsiteltäessä hakijoiden taloudellisia toimintaedellytyksiä tai muita rahoituskelpoisuuteen vaikuttavia asioita
- antavat pyydettyä lausuntoja yritys, yritysryhmä tai elinkeinollisista kehittämishankkeista
- ohjaavat yrittäjiä Aisaparille hankkeissa, joissa hakijoina ovat pienet, paikalliset ja aloittavat yritykset, jota työllistävät alle 10 htv.

Yhteistyössä alueen elinkeinotoimet, yrityspalvelupisteet ja Aisapari

- järjestävät pari kertaa vuodessa yhteisen palaverin, jossa käydään läpi mitkä ovat olleet periaatteet, joilla rahoitusta on myönnetty tai jätetty myöntämättä sekä käydään läpi alueella käynnissä olevien elinkeinollisten kehittämishankkeiden tilannetta
- samalla mietitään alueen kannalta keskeisiä painopisteitä ja niihin liittyvää aktivointia ja tiedottamista

Seudulliset yrityspalvelupisteet

- Härmänmaalla yrityspalvelupiste aloittanut toimintansa elokuussa 2006
- Järviseudun yrityspalvelupiste tullaan perustamaan syksyn 2006 aikana
- Aisapari tulee olemaan mukana kummankin yrityspalvelupisteen yhteistyötahoina
- Aisaparin ja yrityspalvelupisteet tulevat toimimaan tiiviissä yhteistyössä yritystoiminnan aktivoinnissa, tiedotettaessa rahoitusmahdollisuuksista sekä hankevalmistelussa

Ennen ohjelmakauden 2007–2013 alkua tullaan menettelytavat, jaoksen kokoonpanot ja käsittelyjärjestykset täsmentämään ja sopimaan tarkemmin käytännöistä yrityshankkeiden käsittelyssä.

7.3.2 Elinkeinotoiminnan tukemisen yhteensovitus alueellisesti

Etelä-Pohjanmaan TE-keskus ja Etelä-Pohjanmaan toimintaryhmät ovat sopineet työnjaosta maaseudun mikroyritysten käsittelyssä. Tavoitteena on mikroyrityksiin kohdistuvien rahoitustukijärjestelmien, osaamisen kehittämispalveluiden sekä niiden yhteensovittamiseen liittyvien keskeisten käytäntöjen kehittäminen, asiakaslähtöisen toiminnan edistäminen sekä järjestelmän toimeenpanon ja eri toimijoiden välisen yhteistyön tehostaminen.

Alueellisella yhtenäisellä menettelyllä ja yhteensovituksella varmistetaan rahoitusresurssien vaikuttava kohdentaminen, laajentuvan asiakaskunnan tasavertainen ja oikeudenmukainen kohtelu sekä alueellisen elinkeinotoiminnan yhtenäinen kehittäminen.

Yhteensovitus tulee tapahtumaan TE-keskuksen ja toimintaryhmien ”y-pöydässä”. Y-pöydän yhteiskäsittely lisää toimintaryhmien mahdollisuutta tuoda paikallista kehittämisenäkökulmaa yrityshankkeiden arviointiin ja siten vaikuttaa alueelliseen yrittäjyyden ja yritystoiminnan edistämiseen ja yritysrahoituksen suuntaamiseen. Yhteiskäsittelyn myötä vahvistetaan eri rahoittajatahojen osaamista.

Ks. LIITE 11 Sopimus yritystukiä käsittelystä ja yhteensovituksesta ohjelmakaudella 2007–2013

7.4 Yhteistyö

Painotamme yhteistyön ja verkostoitumisen tärkeyttä kaikilla osa-alueilla: voimiensa yhdistämisestä hyötyvät niin yritykset, oppilaitokset, yhdistykset, kunnat, toimintaryhmät, hankkeet, nuoret, naiset kuin miehetkin. Hankkeita suunniteltaessa edellytämme eri tahojen toimimista yhdessä.

- aktiivinen yhteistyö Aisaparin ja muiden alueen toimijoiden välillä
- yhteistyön painottaminen hankerahoituksessa, erityisesti sellaisten tahojen toimiminen yhdessä, joilla ei aikaisempaa yhteistyötä ole
- yrittäjien ja yritysten verkostot
- alueen koulujen/oppilaitosten ja yritysten yhteistyön tiivistäminen; molemminpuolinen hyöty, käytännön työelämä tutummaksi koululaisille; näin luomme pohjaa uudelle yrittäjyydelle ja alueen yritysten työvoimansaannille, nuorten työllistymiselle
- oppilaitosten verkostot
- ystävyyskunta/-kaupunkitoiminta, ystävyysalue toiminta
- Etelä-Pohjanmaan toimintaryhmien tiivis yhteistyö: teemoina kansainvälisyys, viestintä ja osaaminen, nuoret.

7.5 Kansainvälisyyden edistäminen alueella

Aisapari on ohjelmakaudella 2000-2006 rakentanut tiiviit kansainväliset yhteydet mm. Saksaan, Hollantiin ja Irlantiin. Yhteistyö on muodostunut aktiiviseksi ja luottamukselliseksi Transnet, Lagnet, -ja CCI-hankkeiden toteutuksen myötä. Transnet oli päänavaus kansainväliselle toiminnalle ja oppitunti kansainvälisen hankkeen toteuttamisesta. Sen pohjalta käynnistyi CCI -hanke, joka toi kansainvälistymisen lähelle alueen toimijoita mm. verkottajien avulla. Näin käynnistyi mm. yhteistyö Malagan alueen (Espanja) kanssa. LagNet toi yhteen Schleswig-Holsteinin ja Etelä-Pohjanmaan toimintaryhmät ja antoi sysäyksen monille pienille yhteistyöhankkeille, kuten maa- ja kotitalousnaisten toteuttamalle Sadonkorjuukalenterille. Vuonna 2006 saatiin alkuun yhteistyö virolaisen Jöemaan toimintaryhmän kanssa.

Kansainvälinen toimintamme on ollut aktiivista ja pitkäjänteistä verkostojen rakentamista, jonka tulokset ovat hyödynnettävissä ohjelmakaudella 2007-2013. Jatkamme kansainvälistä yhteistyötä siten, että alueemme asukkaat ja täällä toimivat pienyritykset hyötyvät siitä yhä enemmän. Aisaparin luomat verkostot ja pienyritysten kansainvälistymispyrkimysten tukeminen tarjoavat mahdollisuuden esimerkiksi osaamispääoman ja asiantuntemuksen vaihtoon.

Kansainvälisen toiminnan tavoitteet ovat yhtenevät ohjelman yleisten tavoitteiden kanssa. Kansainvälistyminen on yksi keino parantaa alueen asukkaiden ja yritysten valmiuksia menestyä muuttuvassa maailmassa ja vahvistaa alueemme elinkeinoja ja hyvinvointia. Aisaparin kansainvälistymispalvelut ovat helposti lähestyttäviä ja tekevät kansainvälisen toiminnan aloittamisen helpoksi.

Aisapari toimii kansainvälisyydessä tiennäyttäjänä alueellaan. CCI -hankkeessa luotu Kansainvälistyksen palvelupiste auttaa ruohonjuuritason toimijoita kansainvälisille areenoille neuvonnan, koulutuksen ja kontaktien avulla. Aisapari toimii aktiivisesti mm. tarjoamalla harjoittelupaikkoja ulkomaisille opiskelijoille, kutsumalla asiantuntijoita yhteistyöalueiltamme ja edistämällä alueen "sisäistä kansainvälisyyttä" edistämällä maahanmuuttajien asettumista toiminta-alueellemme sekä verkostoitumista muiden asukkaiden kanssa hankkeiden avulla. Myös paikallisten kehittämishankkeiden osalta pyritään edistämään kansainvälisyyden huomioimista hankkeiden tavoitteissa ja toimintasuunnitelmassa. Näin kansainvälisyys saadaan osaksi alueen kehittämistä ja sitä kautta arkipäivää.

Verkottajien avulla edistetään paikallisten toimijoiden yhteyksien luomista mm. Jöenmaan, Louthin, Steinburgin ja Malagan alueen paikallisten toimijoiden välille. Ystävyyskuntatoiminnassa luotuja kontakteja ja ko. toiminnalle suunnattua rahoitusta tullaan hyödyntämään kansainvälistymisessä ja ystävyyskuntatoimintaa tullaan myös edistämään uusia työmuotoja aktiivisesti luomalla mm. koulutuksen avulla.

Pienyritysten kansainvälistymisen edistämiseksi tehdään yhteistyötä alueen oppilaitosten ja yrittäjäjärjestöjen kanssa. Myös yhteistyötä muiden toimintaryhmien sekä maakunnallisten toimijoiden kanssa kansainvälistymisen edistämiseksi tullaan jatkamaan. Tavoitteena on, että alueen yritykset, yhdistykset, ja asukkaiden muodostamat ryhmät saavat Aisaparin kautta kontaktit yhteistyökumppaneihin Euroopassa ja voivat Aisaparin avulla verkostoitua ja käynnistää haluamansa tyyppistä yhteistyötä.

Toimenpiteet kansainvälisessä toiminnassa 2007 - 2013:

1. Koulutus esimerkiksi seuraavissa teemoissa

- Ystävyyskuntatoiminta
- Maahanmuuton edistäminen
- Kansainvälinen hanketoiminta
- Kansainvälinen yritystoiminta

2. Aktivointi

- Koordinaatiohanke
- Verkottajat
- Seminaarit

3. Hanketoiminta

- Paikallisten toimijoiden kv-yhteistyöhankkeet
- Aisaparin omat, LAG:ien väliset hankkeet

Esimerkkejä kansainvälisyyttä edistävästä hankkeista ovat nykyisten ystävyyskuntien kanssa toteutetut asukkaiden aktiivisuutta ja osallistumismahdollisuuksia parantavat hankkeet, maahanmuuttajien verkottumista ja aktivoimista edistävästä hankkeet (paikallisesti tai alueiden välillä) sekä yritysryhmien toteuttamat kansainvälistymishankkeet.

7.6 Kehittämistoiminnan yhteensovitus muihin ohjelmiin

Tärkeä edellytys Aisaparin kehittämisohjelman toimivuudelle on sen limittyminen muihin alueella toteutettaviin ohjelmiin. Suunnitelma on osa alueen elinkeinojen ja viihtyvyyden kehittämistä, jota tehdään yhteistyössä muun ohjelmatoiminnan kanssa. Toimintaryhmätyön on pystyttävä ruohonjuuritasolla tukemaan alueen kehittämisen ”isoja asioita”.

Tämä edellyttää kehittämisohjelman yhteensovittamista maakunnallisten ja seutukunnallisten ohjelmien kanssa. Aisapari auttaa haravoimaan hankkeita, joista osa voi nousta kärkihankkeiden joukkoon. Tavoitteena on aikaansaada monipuolinen, yhteisiin päämääriin pyrkivä ”kehityskaruselli”. Yhteisin voimin saadaan aikaan paras mahdollinen vaikuttavuus ja lopputulos.

Käytännön työnjako toimii siten, että Aisapari haravoi hankkeita alueellaan sekä rahoittaa omaan ohjelmaansa soveltuvat, yleensä kooltaan pienet ja paikalliset hankkeet. Elinkeinojen kehittäminen on Aisaparin rahoituksessa etusijalla. Muita hanke-ehdotuksia joko jalostetaan toimintaryhmälle sopiviksi tai ohjataan muiden rahoituslähteiden piiriin. Tämän toteutuminen vaatii jatkuvaa vuorovaikutusta muiden seutukunnallisten ja maakunnallisten kehittäjien ja ohjelmien kanssa.

Etelä-Pohjanmaan maakunnallisia kehittämissuunnitelmia / ohjelmia:

- Maakuntasuunnitelma 2030 (Etelä-Pohjanmaan liitto)
- Maakuntaohjelma 2007-2010 (Etelä-Pohjanmaan liitto)
- Maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelmat (Etelä-Pohjanmaan liitto)
- Alueellinen maaseutuohjelma 2007-2013 (Etelä-Pohjanmaan TE-keskus)
- Etelä-Pohjanmaan klusteriohjelma (Maakunnan yhteistyöryhmä)

7.7 Kestävä kehitys Aisaparin visiossa, teemoissa ja toteutuksessa

Aisaparin kehittämisohjelmassa kestävän kehityksen periaatteet kulkevat visiosta toteutukseen sekä ekologisella, taloudellisella, kulttuurisella että sosiaalisella ulottuvuudella. Kestävän kehityksen mukainen toiminta on sellaista, jonka tavoitteet ja tulokset kestävät myös alueella tapahtuvat muutokset (esim. kuntarakenne, väestön väheneminen) ja tukee yhteisöjä näissä muutoksissa.

Aisaparin visiossa kestävän kehityksen mukainen kilpailukyky tarkoittaa turvallista, terveellistä ja viihtyisää ympäristöä, monipuolista, luonnon voimavarat huomioivaa yritystoimintaa, yritystoiminnan jatkuvuutta ja tehokasta energian käyttöä. Ajassaan elävä alue arvostaa niin paikalliskulttuuria kuin monikulttuurisuuttakin, sen palvelut ovat monipuoliset ja joustavat erilaisissa tarpeissa. Aktiiviset lähiyhteisöt ja alueellinen yhteistyö tehostavat henkisten ja sosiaalisten voimavarojen käyttöä. Alueen elinvoimaisuus tukeutuu luonnonvaroihin, joiden kestävä käyttö on edellytys alueen kehittymiselle.

Kehittämisohjelman teemoihin kestävä kehitys nivoutuu seuraavasti: "Onnelliset ja osallistuvat ihmiset" tarvitsevat turvallisen, terveellisen ja viihtyisän *ympäristön*, kaikkien ulottuvilla olevat *osallistumis - ja vaikuttamismahdollisuudet*, hyvät perusedellytykset *elinkeinotoiminnalle*. "Viihtyisä, vetovoimainen ja hyvinvoiva ympäristö" tarkoittaa niin vesistöjen kuin ilmankin tilaa kuin esteettistä ympäristöä, jotka ovat tärkeä kilpailuvaltti niin yritystoiminnalle kuin matkailualallekin. "Kilpailukykyinen ja työllistävä yritystoiminta" ei pidä kestävästä kehityksestä lisäuhrauksena, vaan mahdollisuutena ja kilpailuvaltina. Ympäristönormien kiristyminen tuo myös uusia elinkeinomahdollisuuksia, energian käytön tehostaminen, uusiutumattomien luonnonvarojen kierrätys ja uusiutuvien energiamuotojen käyttöönotto tuovat myös uusia työpaikkoja. Ympäristön kesto-

kykyyn sopeutettu toiminta on alueen kilpailuvaltti. Yritystoiminnan kehittämisessä huomiota kiinnitetään jatkuvuuteen sukupolvenvaihdoksia ja yrittäjien kouluttautumista tukemalla.

Käytännössä kestävä kehitys periaatteiden toteutuminen kehittämistoiminnassa voidaan taata muotoilemalla hankekriteerit näiden periaatteiden mukaan. Tärkeimpinä kriteereinä nousevat esiin yhteistyö, pysyvien vaikutusten tavoittelu, ympäristövaikutukset ja investointien taloudelliset vaikutukset. Hanketoiminnan tuloksellisuuden ja pysyvien tulosten aikaansaamiseksi rahoitettavilta hankkeilta edellytetään yhteistyötä ja verkostoitumista. Näin vältetään kilpaileva ja päällekkäinen toiminta. Yksi tapa toteuttaa tätä tavoitetta on teemakohtaiset hankehaut.

Aisaparin omassa toiminnassa kestävä kehitys sosiaalinen ulottuvuus näkyy yhteistyön korostamisena ja toiminnan läpinäkyvyytenä Taloudellinen kestävyys tarkoittaa turhien hankintojen välttämistä, yhteishankintoja ja järkevää kilpailuttamista. Ekologinen kestävyys on energian säästöä toimistolla, henkilöauton käytön tarpeen minimoimista ja kestäviä hankintoja.

7.8 Kehittämishojelman tavoitteet, seuranta ja arviointi

7.8.1 Laadulliset tavoitteet

- osallistumisen ja aktiivisuuden lisääminen
- uusien toimijoiden saaminen mukaan
- uusien toimintamallien syntyminen
- yhteistyön lisääminen
- uusien yhteistyömuotojen syntyminen
- osaamisen tason lisääminen
- uusien tekniikoiden käyttöönotto
- uusien tuotteiden/tekniikoiden luominen
- palveluiden saatavuuden parantaminen
- koulutuksen saatavuuden parantaminen
- alueen viihtyisyyden ja vetovoimaisuuden lisääminen

Laadullisten tavoitteiden toteutumista seurataan sosiaalisen tilinpidon keinoin, ks. *Sosiaalisen tilinpidon budjetti 2007-2013, LIITE 8*.

7.8.2 Määrälliset tavoitteet

- uudet kokoaikaiset työpaikat 140 kpl
- naisten uudet työpaikat 42 kpl
- nuorten alle 30 v. työpaikat 21 kpl
- säilytetyt/uudistetut kokoaikaiset työpaikat 175 kpl
- uudet yritykset 56 kpl
- koulutukseen osallistuneita 700 kpl
- tiedotustilaisuuksiin ja teemailtoihin osallistuneita 1900 kpl

Ks. *LIITE 6: Määrälliset tavoitteet Aisaparin kehittämishojelmassa 2007-2013 sekä LIITE 8, Sosiaalisen tilinpidon budjetti 2007-2013*.

7.8.3 Kehittämishojelman toteutumisen seuranta ja arviointi

Hallitus tulee aktiivisesti seuraamaan kehittämissuunnitelmansa toteutumista ja arvioimaan sen vaikuttavuutta: miten vahvuuksia on kehitetty ja heikkouksia parannettu sekä miten mahdollisuudet on saatu hyödynnettyä ja uhkia torjuttua. Kehittämissuunnitelma on samalla oppimisprosessi: suunnitelmaa voidaan myös tarkistaa ja muuttaa tarpeen vaatiessa. Jatkuvan seurannan avulla jäljitetään puutteita ja kehitetään täsmäkeinoja ongelmien poistamiseksi. Tässä työssä korostuu hallituksen aktiivisuus ja laaja kosketuspinta eri toimijoihin.

Kehittämistoiminnan vaikuttavuutta sekä määrällisten ja laadullisten tavoitteiden toteutumista seurataan ministeriön ja TE-keskuksen ohjeiden mukaisesti ja arvioidaan myös sosiaalisen tilinpidon menetelmällä, jonka Aisapari otti käyttöön v. 2004. Tähän mennessä Aisapari on tehnyt kaksi sosiaalista tilinpäätöstä, vuosilta 2004 ja 2005. Molemmat ovat luettavissa pdf-muodossa kotisivuillamme osoitteessa www.aisapari.net. (Ks. LIITE 7: *Sosiaalinen tilinpäätös 2005*)

Sosiaalinen tilinpäätös seurannan ja arvioinnin välineenä

Aisapari on laatinut budjetin sosiaaliselle tilinpidolle koskien koko ohjelmakautta 2007 – 2013 (LIITE 8). Aisaparin hallitus tulee vuosittain määrittelemään tavoitteet ja toiminnan painopisteet, joiden perusteella laaditaan vuosittainen sosiaalisen tilinpidon budjetti.

Joka vuosi ei välttämättä mitata kaikkien ohjelmakaudelle asetettujen tavoitteiden toteutumista. Ohjelmakauden alussa tullaan painottamaan tiedottamista ja aktivointia, kauden keskivaiheilla painopiste siirtyy enemmän rahoitettaviin hankkeisiin ja niiden sisältöön ja mitä lähemmäs ohjelmakauden loppua tullaan, sitä enemmän siirrytään painotuksissa hankkeilla ja ohjelmalla saatuihin tuloksiin.

Ohjelmakauden lopussa kootaan yhteen ohjelmakauden aikana laaditut vuosittaiset sosiaaliset tilinpidot ja näin saadaan kokonaiskuva koko ohjelmakaudesta ja sille asetettujen tavoitteiden toteutumisesta.

8 OHJELMAN TOTEUTTAMISEN VÄLINEET

8.1 Rahoitussuunnitelma

Härjänmaan ja Järvisseudun seutukunnat suhtautuvat myönteisesti Leader-ohjelman toteuttamiseen ja ovat sitoutuneet osallistumaan sen rahoitukseen. Toimintaryhmän autonomiaa ei ole kyseenalaistettu, vaan kuntien rahoitus ollaan valmiita myöntämään ”könttäsümmana” toimintaryhmälle, joka puolestaan vastaa rahoituksen kohdentamisesta eri hankkeille. Kunnat ovat syksyllä 2005 ilmaisseet valmiutensa lähteä mukaan Aisaparin rahoitukseen. Kuntien rahoitusosuudeksi on laskettu 20 % kokonaiskustannuksista, joka on noin 4 € asukasta kohti vuodessa. (LIITE 10 Kuntien sitoumukset Aisaparin ohjelman rahoitukseen, LIITE 9 Arvio Aisaparin kehittämishojelman vuotuisesta rahoituksesta toimenpiteittäin)

ARVIO SUUNNITELMAN KOKONAISKUSTANNUKSISTA JA -RAHOITUKSESTA 2007 – 2013

YHTEENSÄ 2007 – 2013 Toimintalinjat 1,2,3 ja 4

Julkinen rahoitus

EU + valtio	80 %	5,60 milj. €
Kunnat	20 %	1,40 milj. €

Julkinen rahoitus yhteensä 7,00 milj. €

Yksityinen rahoitus 35 % julkisesta rahoituksesta 3,77 milj. €

Kokonaisrahoitus yhteensä (TL 1,2,3,4) 10,77 milj. €

Vuosittain

EU + valtio	80 %	0,80 milj. €
Kunnat	20 %	0,20 milj. €

Julkinen rahoitus yhteensä 1,00 milj. €

Yksityinen rahoitusosuus 35 % 0,54 milj. €

Kokonaisrahoitus vuosittain (TL 1,2,3,4) 1,54 milj. €

RAHOITUKSEN JAKAUTUMINEN

Toimintalinja 1, Maa- ja metsätalouden kilpailukyvyyn parantaminen

(Osuus julkisesta rahoituksesta 10 %, kokonaisrahoituksesta 10,3 %)

Julkinen rahoitus vuosittain	100.000,00 €
Yksityinen rahoitus vuosittain	59.500,00 €
Kokonaisrahoitus vuosittain	159.950,00 €
Kokonaisrahoitus ohjelmakaudella (TL 1)	1.119.650,00€

Toimintalinja 2, Ympäristön ja maaseudun tilan parantaminen*(Osuus julkisesta rahoituksesta 1 %, kokonaisrahoituksesta 0,7 %)*

Julkinen rahoitus vuosittain	10.000,00 €
Yksityinen rahoitus vuosittain	- €
Kokonaisrahoitus vuosittain	10.000,00 €
Kokonaisrahoitus ohjelmakaudella (TL 2)	70.000,00 €

Toimintalinja 3, Maaseudun elinkeinoelämän monipuolistaminen ja maaseutualueiden elämänlaatu*(Osuus julkisesta rahoituksesta 54 %, kokonaisrahoituksesta 64,5 %)*

Julkinen rahoitus vuosittain	540.000,00 €
Yksityinen rahoitus vuosittain	452.080,00 €
Kokonaisrahoitus vuosittain	992.080,00 €
Kokonaisrahoitus ohjelmakaudella (TL 3)	6.944.560,00 €

Toimintalinja 4, Leader –toimintatapa, joka sisältää alueiden- ja kansainväliset hankkeet sekä toimintarahan**Alueiden ja kansainvälinen toiminta***(Osuus julkisesta rahoituksesta 15 %, kokonaisrahoituksesta 11,5 %)*

Julkinen rahoitus vuosittain	150.000,00 €
Yksityinen rahoitus vuosittain	26.470,00 €
Kokonaisrahoitus vuosittain	176.470,00 €
Kokonaisrahoitus ohjelmakaudella	1.235.290,00 €

Toimintaraha*(Osuus julkisesta rahoituksesta 20 % ja ohjelmanrahoituksesta 13 %)*

Julkinen rahoitus vuosittain	200.000,00 €
Yksityinen rahoitus vuosittain	- €
Kokonaisrahoitus vuosittain	200.000,00 €
Kokonaisrahoitus ohjelmakaudella	1.400.000,00 €

Toimintalinjojen 1 – 4 yhteenlaskettu julkisen rahoituksen osuus ohjelmakaudella 2007 - 2013 on budjetoitu 5.600.000,- €:ksi (80 %), ilman toimintarahan osuutta, joka on 1.400.000,- € (20 %)

Ohjelmarahoituksesta on suunniteltu käytettävän suoriin yritystukiin 30 % ja kehittämishankkeisiin 70 %.

Kansainvälisen ja alueidenvälisen toiminnan osuus ohjelmarahoituksesta on 15 %.

8.2 Toimintaryhmän kyky hoitaa sille annettuja tehtäviä: hallinto, taloudellinen osaaminen ja käytännön toteutus

Toimintaryhmän rakenne ja toiminta pysyy tulevalla ohjelmakaudella 2007 - 2013 pääosin samanlaisena kuin nykyiselläkin ohjelmakaudella. Toiminta on ollut joustavaa eikä käytännön toiminnassa ja päätöksenteossa ole ollut ongelmia.

Aisaparin hallinnosta huolehtii yhdistyksen hallitus, joka toimii luvussa 2.1 esitetyllä tavalla. Luettelo hallituksen jäsenistä ja varajäsenistä 2006 ja 2007 (liite 1). Hallituksella on lisäksi mahdollisuus kutsua asiantuntijoita kuultavaksi.

Hallituksen tehtävänä on

- vastata alueensa kehittämissuunnitelman täytäntöönpanosta ja siitä tiedottamisesta
- valita ja palkata toiminnanjohtaja ja muu henkilöstö
- seurata rahoituksen toteutumista ja raportoida ohjelman toteuttamisesta ja rahankäytöstä säännöllisesti alueen kunnille, TE-keskukselle ja maa- ja metsätalousministeriölle
- käsitellä hanke-esitykset ja antaa niistä lausunto TE-keskukselle
- avustaa hakijoita ja hankkeiden toteuttajia hankkeiden valmistelussa, toteuttamisessa ja asioinnissa viranomaisten kanssa
- toimittaa hankehakemukset ja maksamishakemukset käsittelyn jälkeen TE-keskukselle

Alueen aktiiviset toimijat tekevät hanke-esityksiä Aisaparille. Tukea voi hakea ympäri vuoden. Käytössä on teemakohtainen hankehaku kaksi kertaa vuodessa ja sen rinnalla jatkuva avoin hankehaku (ks. kohta 7.2.1). Toimintaryhmän henkilöstö ja mahdolliset toimintaryhmän työryhmät valmistelevat hakemuksen Aisaparin hallitukselle. Yritystukihankkeiden käsittelyyn on suunniteltu perustettavaksi yritysjaosto, joka käsittelee ja arvioi hankehakemuksen rahoituskelpoisuuden ennen sen toimittamista hallitukselle. Aisaparin hallitus tekee hankkeiden tarkoituksenmukaisuusharkinnan ja esityksen hankkeen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Toimintaryhmä toimittaa hakemuksen ja sitä koskevan lausuntonsa TE-keskukselle, joka tekee hankkeesta lopullisen päätöksen. Mikäli toimintaryhmä on tehnyt hankkeesta kielteisen päätöksen, ei TE-keskus voi tehdä hankkeelle myönteistä päätöstä.

Käytännön toimia ja yhdistyksen toimistoa johtaa toiminnanjohtaja, jolla on apunaan hanke-neuvoja sekä vaihteleva määrä yksittäisten hankkeiden vetäjiä. Tulevalla ohjelmakaudella on hallintohankkeen varoin tarkoitus palkata henkilöstöä vähintään kahta henkilötyövuotta vastaavasti, lisäksi on mahdollisuus hoitaa osittain hallinnon toimia yhteistyössä Etelä-Pohjamaan muiden toimintaryhmien yhteistyönä tai hankkia joitakin kokonaisuuksia ostopalveluna. Yhdistyksen toimisto sijaitsee Kauhavalla. Aisaparin käytännön toimia ohjaamaan on kesällä 2005 vahvistettu johtosääntö, jolla tarkennetaan lainsäädännön ja yhdistyksen sääntöjen mukaisia hallituksen työntekijöiden toimivaltuuksia ja täsmennetään noudatettavia hyvän hallinnon periaatteita. Aisaparin johtosääntöä tullaan päivittämään vuoden 2007 aikana (*LIITE 3 Johtosääntö*).

Aisaparilla on edellisen ohjelmakauden aikana kertynyt kokemusta ja osaamista liittyen hallinnollisiin ja taloudellisiin toimintoihin. Henkilöt, joilla on monipuolinen koulutus- ja työkokemus hoitavat käytännön hallintoa ja taloutta. Hallituksen jäsenet edustavat laajapohjaisesti Härmänmaan ja Järviseudun seutukuntien eri kuntia, organisaatioita ja muita toimijoita. Olemme kehittäneet ja tulemme edelleen kehittämään verkostojamme koko aluetta palvelevaksi, yhteistyötahoinamme ovat alueen eri toimijatahot.

9 YHTEYSTIEDOT

Aisapari – Härmänmaan ja Järvisseudun kehittämisyhdistys ry
Kehätie 6
62200 Kauhava

Toiminnanjohtaja
Mervi Niemi-Huhdanpää
0500 765 871
mervi.niemi-huhdanpaa@aisapari.net

Hallituksen puheenjohtaja
Arto Valkama
Puh. 050 314 0463
arto.valkama@netikka.fi

